

COLLECTIEPLAN 2023-2028

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	De collectie	6
2.1	Geschiedenis.....	6
2.2	Samenstelling	8
3.	Collectieprofiel	12
3.1	Missie & visie.....	12
3.2	Aandachtspunten	13
3.3	Conclusie	13
4	Collectiewaardering.....	15
4.1	Proces & criteria	15
4.2	Tuinbouwalaam (TBA)	16
4.3	Historische Agrobiodiversiteit (HAB).....	18
4.4	Immaterieel Cultureel Erfgoed (ICE)	19
4.5	Archief-, bibliothecair & documentair erfgoed (ABD).....	20
4.6	Werkkledij, keuken- en bakhuysgerei	21
4.7	Conclusie	21
5	Collectiebehoud	22
5.1	Preventieve conservering.....	22
5.2	Actieve conservering	27
5.3	Veiligheidszorg	28
6	Collectiegebruik.....	31
6.1	Onderzoek van de collectie	31
6.2	Presentatie & educatie.....	32
6.3	Bruiklenen	33
7	Waardeontwikkeling	35
7.1	Verzamelen & ontzamelen.....	35
7.2	Restauratie	40
7.3	Onderzoek	41
8	Toegankelijkheid.....	44
8.1	Registratie & documentatie	44

8.2	Fysieke toegankelijkheid	47
8.3	Digitale toegankelijkheid.....	48
9	Actieplan.....	50
10	Bijlagen	51
	INVULFICHE AANWINSTEN REGISTRATIE	51
	BRUIKLEEN – OVEREENKOMST & VOORWAARDEN	52
	VERPLAATSING- VERHUISFORMULIER COLLECTIESTUKKEN – 'T GROM	60

1. Inleiding

Het vernieuwde collectieplan van 't Grom heeft, in navolging van de vernieuwde missie en visie uit 2020 en het beleidsplan 2023-2028, tot doel de ambitie als 'Museum van de Groentestreek' waar te maken. Waar 't Grom bij aanvang bekend stond als het groentemuseum en verder bouwde op de kennis en de collectie van de lokale heemkundige kring Erf en Heem vzw is de organisatie gaan inzien dat haar verhaal symbool staat voor de evolutie van een sector én een regio. Die sector is vanzelfsprekend de tuinbouwsector en aanpalende, dienstverlenende sectoren als transport, verkoop en onderzoek. Die regio is de traditionele groentestreek, grofweg ten zuiden van Antwerpen en ten noorden van Brussel, van bijvoorbeeld het vergeten glazen dorp Wilrijk over het kloppende hart in Sint-Katelijne-Waver tot het witloofcentrum in Vlaams-Brabant.

In die sector en regio legde het museum de voorbije jaren contacten met allerlei nieuwe, onbekende spelers en ontdekte zo een groot potentieel aan verhalen, getuigenissen en voorwerpen. Het beleidsplan 2023-2028 bevat daarom concrete doelstellingen om samen met die potentiële partners het erfgoed van de regio in al haar vormen te verzamelen, bewaren, onderzoeken en ontsluiten.

Om die ambitie waar te maken, zal het museum verder inzetten op haar open en participatieve benadering van partners. Het museum wordt deel van de groentestreek, de groentestreek voedt het museum. Even noodzakelijk en eveneens voorzien in het meerjarig beleidsplan is de uitbouw van het museum op het vlak van personeel, financiën en infrastructuur. Een groter team zal bijdragen aan meer naamsbekendheid en inkomsten, plus een professionele bewaring en ontsluiting van de collectie in het depot en de heringerichte erfgoed site.

't Grom kenmerkt zich door een boeiende mix van museumtuinen, onroerend erfgoed, oud alaam en een actieve publiekswerking rond het verleden van tuinbouw en voeding. Op die manier heeft het raakvlakken met een even boeiende mix van instellingen, gaande van parktuinen, historische sites, openluchtmusea, heemkringen, landbouworganisaties en duurzame non-profitorganisaties. Ten opzichte van landelijke instellingen in die categorieën is 't Grom een bescheiden, regionale speler, maar ten opzichte van vele andere initiatieven is het museum een professionele organisatie met vaste werknemers, moderne infrastructuur, duizenden bezoekers op jaarbasis en een meer dan behoorlijke mate van eigen financiering.

Voorgaande gesprekspartners en concullega's van 't Grom omvatten onder andere de Plantentuin Meise, Kasteel van Gaasbeek, Bokrijk, heemmuseum Het Molenijzer Putte, de Nationale Boomgaardenstichting en Goodplanet. De belangrijkste partner van 't Grom is en blijft het CAG dat ten eerste 't Grom jaarlijks samenbrengt met gelijkaardige musea als het Jenever- en Karrenmuseum, ten tweede het museum stimuleert om de eigen collectie

verder te ontwikkelen wat betreft onderzoek, ontsluiting en de unieke samenstelling ervan in verhouding met die collega-musea, en ten derde 't Grom om raad vraagt wat betreft relevante netwerken en thema's.

2. De collectie

2.1 Geschiedenis

't Grom dankt zijn bestaan aan het plan om een aparte werking op te starten rond het tuinbouwerfgoed van de gemeente Sint-Katelijne-Waver. Dit idee ontstond bij de lokale heemkring Erf en Heem vzw naar aanleiding van de vele stukken die ze hierover in bewaring hadden en de licentiaatsverhandeling van Eddy Van Leuven, dorpsgenoot en student geschiedenis aan de KU Leuven. Deze verhandeling, 'Bijdrage tot tuinbouwgeschiedenis: De Belgische groenteteelt, 1830-1914' (1990), vormde samen met het latere 'Oude tuinbouwvoorwerpen uit de Mechelse groentestreek, 1900-1970' (1995) dat Eddy Van Leuven maakte voor Erf en Heem, het vertrekpunt voor het museum. Bovendien is het vandaag nog steeds het referentiewerk bij de zoektocht naar en waardering van potentiële collectiestukken.

De oorspronkelijke collectie van 't Grom betrof een omstandige bruikleen van Erf en Heem vzw die zowel oud alaam als huisraad en allerlei documentatie omvatte. Na de oprichting en opening van het museum in 2006 begon 't Grom onder opeenvolgende directeurs-conservatoren met de verwerving van eigen collectiestukken. Zo verwierf het museum achtereenvolgens:

- 2010 - Bonduelle
- 2011 - Steunpunt Industrieel Wetenschappelijk Erfgoed
- 2012 - Koninklijke Kring voor Heemkunde Kontich, familie's Van der Kuylen en Van Hoof (Sint-Katelijne-Waver), familie De Ridder (Broechem)
- 2013 - familie De Munter (Sint-Katelijne-Waver)
- 2014 - Museum Leiedal Kortrijk
- 2016 - Stadsarchief Waregem, Gemeente Heuvelland
- 2017 - families Van Loo, Turkelboom (Berlaar), Neyens (Sint-Truiden), Schamps, Belloy (Sint-Katelijne-Waver)
- 2018 - familiebedrijf Hombio (Lier), Witloofmuseum Kampenhout
- 2019 - familie Pieck (Waanrode), Gemeente Duffel
- 2020 - Hoevemuseum 't Kapelriegoed Wevelgem, familie Michiels (Onze-Lieve-Vrouw-Waver), Stad Kortrijk
- 2021 - familie Van Bosstraeten (Onze-Lieve-Vrouw-Waver)

Daarnaast zijn er ook schenkingen geweest uit onbekende/of niet geregistreerde bronnen, veelal omdat objecten ongevraagd en buiten de kantooruren gedeponneerd werden aan de inkom.

Zoals de lijst aangeeft, is een deel van de verwervingen afkomstig van allerlei erfgoedorganisaties en een ander deel van voormalige tuindersfamilies. Voor de lokale geschiedenis en info over de gebruikers van de objecten afkomstig van collega-beheerders zijn we afhankelijk van de informatie die zij zelf initieel registreerden. Af en toe is de oorspronkelijke schenking gedocumenteerd in hun registratie en kan het object aan een bedrijf of persoon gelinkt worden. Dit lijkt echter de uitzondering. Voor de objecten afkomstig van tuindersfamilies ligt het anders. Die vormen een rijke bron aan informatie omdat bij ophaling of bezorging de tuinders of nabestaanden vaak extra details kunnen geven die niet van het object zelf af te lezen zijn. De objecten zijn vaak vergelijkbaar met andere stukken in de collectie, maar het museum hecht waarde aan de persoonlijke verhalen erachter en de banden die zo ontstaan tussen het museum en de tuinbouwsector uit de groentestreek.

De vele verwervingen kwamen er na en deels omwille van een hevige brand in de loodsen van de Mechelse Tuinbouwveilingen in 2010 waar een groot en belangrijk deel van de collectie bewaard werd. Dit deel ging integraal verloren. Daarop zocht het museum naarstig naar objecten om de verloren stukken te vervangen. Daarbij werd in de beginjaren erg breed verzameld, maar vanaf 2015 groeide het besef om zich te specialiseren in strikt tuinbouwerfgoed uit de streek. Dus zonder het aldaar dat ook in meer algemene landbouwcollecties te vinden is. Tuinbouwerfgoed van buiten de streek werd occasioneel wel nog verzameld, maar eerder vanuit een contrastieve benadering om de eigen collectie en historische innovaties uit de streek beter te kunnen duiden.

Behalve de tentoongestelde objecten in de museumschuren werden de overige collectiestukken ondertussen bewaard op minder ideale locaties verspreid in Sint-Katelijne-Waver. Dit waren: de zolder van Midzeelhoeve 1, het karrenkot van Midzeelhoeve 2, de gemeentelijke werkplaats het Geleeg, een onteigende tuinderswoning in de Mussepi en een leegstaande loods bij particulieren in de Muilshoek. In 2018 bekwam 't Grom van de gemeente Sint-Katelijne-Waver een moderne loods op het nabijgelegen bedrijventerrein Novobric aan de Fortsesteenweg. Sindsdien verhuisden alle collectiestukken stelselmatig naar deze unit, genaamd depot FSW. Enkele ruimtes van de leeggekomen Midzeelhoeve 2 doen ondertussen dienst als restauratie-, registratie- en fotoruimte, en dus overslag naar het depot FSW (Fortsesteenweg).

Daarnaast verbleef ook de deelcollectie archief-, bibliothecair en documentair erfgoed (ABD) al die tijd in goede bewaaromstandigheden in de moderne kantoorgebouwen van het museum.

Behalve de historische, langdurige bruikleen van Erf en Heem vzw heeft 't Grom de volledige collectie in eigen bezit. In overleg met Erf en Heem vzw en na een langlopende herinventarisatie werd de omstandige bruikleen in 2022 teruggebracht tot de objecten die passen binnen de vernieuwde missie en visie uit 2020, het meerjarig beleidsplan en dit collectieplan. Eerder in 2018 kwamen 't Grom en Erf en Heem vzw over deze werkwijze tot een akkoord en ondertekenden samen een intentieverklaring hiertoe.

't Grom weerhield 38 boeken plus 359 stukken tuinbouwalaam, bakhuis- en keukengerei. Het resterende deel van de originele bruikleen, zijnde circa 350 stukken, werd uit de bruikleen gehaald en is sindsdien opnieuw in het beheer en bezit van Erf en Heem vzw. Vanzelfsprekend betekende deze operatie een grote afname van het aantal collectiestukken, wat echter ten voordele is van het unieke karakter van de collectie, de degelijke bewaring van de afzonderlijke stukken en een doorgedreven kennis bij 't Grom als referentiepunt over het tuinbouwalaam in Vlaanderen. Kwaliteit boven kwantiteit, we zien deze operatie als een opwaardering van de behouden collectie.

Tot slot, occasioneel worden stukken voor korte tijd in bruikleen genomen door derden. Drie stukken bevinden zich al enkele jaren in het beheer van het MAS en het Brussels Museum van de Molen en de Voeding voor gelijkaardige tentoonstellingen over het verband tussen voeding en de stad. Respectievelijk sinds 2016 en 2020. Hiervoor werden duidelijke bruikleenovereenkomsten aangegaan.

2.2 Samenstelling

De collectie van 't Grom kent niet zozeer een hiërarchie als wel een symbiose. We noemen het graag een ecologie van deelcollecties, bestaande uit:

- Tuinbouwalaam (TBA)
- Archief-, bibliothecair & documentair erfgoed (ABD)
- Historische Agrobiodiversiteit (HAB)
- Immaterieel Cultureel Erfgoed (ICE)

De symbiose of wisselwerking van deze deelcollecties bestaat zowel uit relaties binnen de afzonderlijke collecties als onderling tussen de collecties. Bovendien bewaren, presenteren en gebruiken we de collecties binnen onze Onroerend ErfgoedSite (OES) waar hun verbondenheid met de omgeving eens te meer onderstreept wordt. 't Grom is zo een openluchtlaboratorium dat de samenhang tussen collectiestukken in en met het beschermde landschap en monumenten onderzoekt. Het museum als ecosysteem met andere woorden.

Een kort voorbeeld. In de gewententuin legt onze hovenier met de Mechelse schup de verhoogde aarden ruggen klaar van 175cm breedte, zoals voorgeschreven in oude handboeken, om er met de preipin de juiste gaten te maken voor het uitplanten van de Mechelse blauwgroene prei waarvan we het pootmateriaal bekomen bij onze boer- vermeerderaar Akelei uit Schriek, gelegen in de groentestreek.

Ter vervollediging, 't Grom telt nog drie kleinere deelcollecties, zijnde:

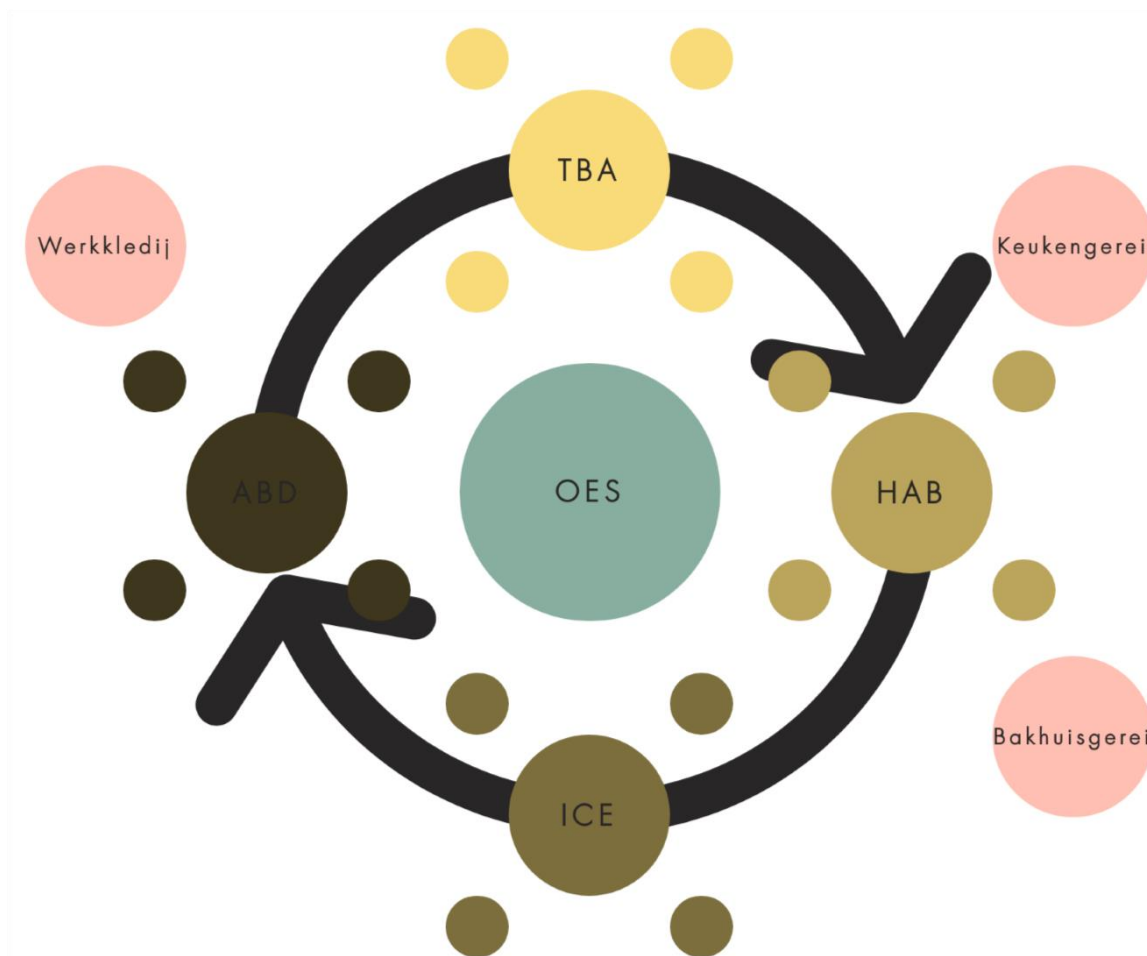
- keukengerei dat getoond wordt aan het kookeiland,

- materialen die verband houden met het bakhuis op de site,
- werkkledij uit de tuinbouw.

Momenteel beschouwt 't Grom deze eerder als satellietcollecties en zijn ze geen prioriteit, wat wil zeggen dat ze niet uitgebreid of verder onderzocht worden. De eerste twee zijn namelijk niet eigen aan het verleden van de groenteteelt en voor de derde ontbreekt het 't Grom aan de nodige expertise en aangepaste depotruimte.

Met bovenstaande visie en indeling komen we op volgende collectieanatomie:

9

Zoals de collectieanatomie verbeeldt, bevat elke deelcollectie op zich telkens vier kleinere secties. Die worden hieronder verklaard. De omvang en aantallen van de verschillende deelcollecties staan beschreven onder '8.1 Registratie & documentatie'.

De deelcollectie TuinBouwAlaam (TBA) bevat objecten die van nut waren in alle aspecten van de professionele beoefening van tuinbouw inclusief de verwerking, verkoop en het

vervoer van groenten. Ze gaan van minuscuul en eenvoudig tot omvangrijk en samengesteld. Zo bestaat deze deelcollectie op basis van types en materiaalsoorten uit volgende secties met hun eigenschappen:

- Handwerktuigen in hout en/of ijzer
- Machines aangedreven met de hand, elektriciteit of brandstof
- Rollend materiaal van de groentestreek zoals de Mechelse groentewagen, ezel of kat
- Verpakkingsmateriaal en aanverwanten

De deelcollectie Historische AgroBiodiversiteit (HAB) bevat vier secties waarin groentevariëteiten als resultaat van het vakmanschap teeltselectie bewaard en getoond worden. Deze vorm van cultureel erfgoed delen we naar vorm op in:

- Seminotheek - zaden van historische teeltvariëteiten van uiteenlopende tuinbouwgewassen
- Botanische tuinen – de effectief opgekweekte planten van bovenstaande gewassen
- Botanische kunst – tekeningen en aquarellen van historische teeltvariëteiten
- Herbarium – de gedroogde en bewaarde exemplaren of delen ervan van bovenstaande planten.*

*Noot: momenteel telt 't Grom geen herbarium en weinig botanische kunst, maar we onderzoeken of en hoe deze een meerwaarde kunnen zijn voor het geheel van de collectie. Daarom voorzien we de mogelijkheid om deze op termijn op te starten.

De deelcollectie Immaterieel Cultureel Erfgoed (ICE) heeft betrekking op uiteenlopende ambachten en het vakmanschap dat met groenteteelt en de historische site samenhangt. Deze deelcollectie bevat naast materiële collectiestukken die met ICE verbonden zijn ook stukken die gedigitaliseerd zijn of digitaal ontstaan zijn. Ze komen in 't Grom tot uiting op volgende wijzen:

- Cursussen & workshops
- Demodagen
- Interviews en beeldreportages
- Sitebeheer

De deelcollectie Archief-, Bibliothecair en Documentair erfgoed (ABD) bevat secties op basis van de types objecten en de informatie die ze bevatten over een enkel onderwerp of een uitgebreid thema. Deze deelcollectie bevat naast materiële collectiestukken ook stukken die gedigitaliseerd zijn of digitaal ontstaan zijn. De secties kunnen beide soorten bevatten. De collectiestukken bevinden zich in volgende deelcollecties:

- Boeken – in verband met tuinbouw en voeding of aanpalende domeinen, zowel voor de professionele producent als de geïnteresseerde consument
- Vaktijdschriften – gespecialiseerde bladen door en voor de tuinbouwsector
- Beeld & geluid - foto's, dia's, negatieven, video's & films, audiobestanden, ... gemaakt door burgers, boeren of organisaties
- Archief - artikels, brieven, reclame, affiches, plannen, gadgets ... gemaakt door de tuinbouwsector

3. Collectieprofiel

3.1 Missie & visie

In 2020 hernieuwde 't Grom zijn missie en visie. Daarbij werd gekozen voor de woorden verwondering, innovatie, pioniers, duurzaamheid, samenhang en complexiteit. Bovenal vertrok het museum van de traditionele groentestreek tussen Antwerpen en Brussel als basis voor zijn verdere ontwikkeling. Die insteken zijn zowel terug te vinden in het nieuwe beleidsplan als in dit collectieplan.

De collectie van 't Grom richt zich bijgevolg zeker niet uitsluitend op het traditionele beeld van de boer met ploeg en paard. Ze focust vooral op het verhaal dat erop volgt. Dat van een ontluikende tuinbouwsector en meer dan 150 jaar boeiende ontwikkelingen sinds circa 1850. Zoals de specialisering van de tuinbouwmaterialen met preipinnen en wortelwassers, de creatie van lokale teelten als Glorie van Wilryck en Dikke Brabantse, de aangepaste mechanisering met de Katelijne kat en ponsgatenmachine, de oprichting van coöperatieve veilingen en proeftuinen, bouwkundige ontwikkelingen van eenruiters tot tweekapsserres.

Economie, techniek, biologie, geografie, educatie, ... een hele reeks boeiende domeinen is aan het museum te linken en de 'artefacten' ervan verzamelt 't Grom om dit verhaal te vertellen. Op het eerste zicht vormen de meest zichtbare en tastbare objecten zoals tuinbouwalaam en -machines de kern van de collectie, maar het is het geheel afgebakend in tijd, thema en regio dat de collectie en deelcollecties van 't Grom uniek maakt in Vlaanderen. De gespecialiseerde werktuigen en geselecteerde teeltvariëteiten kunnen niet zonder de deelcollectie ABD waarin hun gebruik en functie beschreven werden of de verhalen die bij de erfgoedgemeenschap erover verzameld worden. Naar het publiek toe zijn die objecten evenwel het aanknopingspunt om het grotere verhaal erachter te vertellen.

't Grom opende in 2006, de hernieuwde missie en visie werden goedgekeurd eind 2020. Het spreekt voor zich dat de samenstelling van de collectie in 2020 niet meteen volledig aansloot bij de vernieuwde doelen. Ook vandaag, bij het schrijven van dit collectieplan in 2022, bevat de collectie soorten objecten die in de toekomst niet meer aanvaard zullen worden. Verder zijn er hiaten in de collectie die pas ontstaan zijn door het herwerken van de missie. En tot slot verwachten we zeker nog blinde vlekken in de collectie die pas later - na voortschrijdend inzicht - duidelijk zullen worden.

3.2 Aandachtspunten

Ten eerste, in het verleden verzamelde 't Grom objecten die in de brede zin aan het oude landbouwleven te linken zijn. In de brede zin betekent dat het onder andere om vee-, graan-, fruit- en sierteelt kon gaan. De objecten uit die categorieën werden sindsdien, en na een herwaardering, grotendeels uit de collectie geselecteerd. Het grootste gedeelte behoorde tot de bruikleen van Erf en Heem vzw en werd opnieuw in beheer aan hen gegeven. Sommige objecten werden geschonken aan collega-erfgoedbeheerders, andere deden we cadeau aan erfgoedbeoefenaars die ze opnieuw aan het werk zetten. Wat restte werd verkocht aan liefhebbers. Een klein deel werd vernietigd indien het in te slechte staat was en er geen interesse voor was bij andere instellingen. De komende jaren houdt 't Grom deze collectie nogmaals tegen de lens om de overgebleven stukken opnieuw te waarderen.

Ten tweede, 't Grom heeft zeker een unieke collectie maar er is een grote honger om deze te vergroten met objecten en verhalen die de hele regio van de traditionele groentestreek tussen Antwerpen en Brussel kunnen vertegenwoordigen. Tot 2020 keek het museum hiervoor in hoofdzaak naar de eigen gemeente Sint-Katelijne-Waver en de burens Duffel, Putte en Mechelen. Aldus bevat de collectie grotendeels objecten afkomstig uit die gemeenten. Zoals in de missie en het meerjarig beleidsplan staat, zal 't Grom op zoek gaan de geschiedenis van de gehele groentestreek en plannen we via gesprekken en plaatsbezoeken doorheen de regio op zoek te gaan naar nieuwe erfgoedpartners, verhalen en objecten.

Ten derde, 't Grom heeft zich als missie gesteld om zich samen met het publiek te verwonderen over de inventiviteit en innovatiedrang in de tuinbouw. Om dit aan te tonen heeft het museum zich sinds 2020 toegespitst op en verdiept in objecten en verhalen die hiermee verband houden. Een mooie basis was hiervoor al aanwezig in de bestaande collectie, maar uit verder onderzoek blijkt dat er veel onontgonnen terrein ligt te wachten. De geschonken beeldcollectie van voormalig tuinbouwconsulent en fotograaf Achiël Goossens vormt met zijn duizenden foto's en dia's van onder andere de Internationale Technische Tuinbouwdagen een absolute meerwaarde hiervoor. De Tuinbouwdagen toen waren, zoals bijvoorbeeld Agribex nu, het ideale moment om de laatste snufjes en uitvindingen te tonen aan de sector. Door deze beelden te analyseren zal het museum de komende jaren nieuwe partners, verhalen en objecten op het spoor komen en hopelijk verzamelen.

3.3 Conclusie

Samenvattend werkt 't Grom de volgende jaren verder aan de gedroomde collectie tuinbouwerfgoed afkomstig uit verschillende delen en gemeenschappen van de traditionele groentestreek. Het museum zal die regio behandelen als een soort van beschermde

oorsprongsbenaming bij het waarden van bestaande en verwerven van nieuwe collectiestukken in al zijn deelcollecties. Van noord tot zuid omvatte de traditionele groentestreek: Deurne, Wommelgem, Ranst, Berchem, Borsbeek, Mortsels, Boechout, Wilrijk, Hoboken, Edegem, Hove, Lier, Olen, Berlaar, Lint, Kontich, Aartselaar, Hemiksem, Schelle, Niel, Boom, Rumst, Duffel, Mechelen, Sint-Katelijne-Waver, Putte, Heist-op-den-Berg, Tremelo, Keerbergen, Bonheiden, Zemst, Boortmeerbeek, Haacht, Rotselaar, Leuven, Herent, Kortenberg, Kampenhout, Steenokkerzeel en Vilvoorde. Een historische regio van circa 70.000 hectare verdeeld over de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant.

We streven naar een collectieprofiel dat uniek is in zijn soort in Vlaanderen, representatief voor het tuinbouwverleden van een regio, en zijn bezoekers verbaasd doet staan over het pionierswerk in de groenteteelt.

4 Collectiewaardering

4.1 Proces & criteria

't Grom bevestigde zijn nieuwe missie en visie in 2020 na heel wat voorwerk in 2019. Sindsdien kreeg de collectievorming een duidelijk en officieel kader als vertrekbasis. De denkoefeningen voorafgaand aan de nieuwe missie en visie werden op hun beurt deels beïnvloed door het waarderingstraject dat 't Grom in 2018 startte. In dat traject waren afwisselend volgende deelnemers betrokken: directeur-conservator, registrar, collectievrijwilligers, VUB-stagiair Kunstwetenschappen & Archeologie, vertegenwoordigers van Erf en Heem vzw. Uit de gesprekken en oefeningen binnen dat traject kiemde het plan om zowel de bijzondere technische vondsten extra waarde te geven als de duidelijke band met de ruimere groentestreek. In die zin is de collectiewaardering belangrijk geweest omdat ze past binnen de missie en visie én omdat ze die missie en visie mee richting heeft gegeven.

Concreet hanteert het museum in dit proces 4 categorieën met bijhorende criteria bij de waardering van zijn objecten en deelcollecties. Hiervoor baseerden we ons op Signifance 2.0 (Collections Trust), 'Basisnormen voor een kwaliteitsvol waarderingstraject' (FARO), 'Collections Review Procedure' (Spectrum 5.0), 'De hand aan de ploeg' (CAG) en 'Op de museale weegschaal' (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed). Zo kwam t Grom tot een werkbaar schema op maat.

De criteria worden gescoord op een schaal van 4 waarbij 4 goed is en 1 slecht. Hier een overzicht van de categorieën en hun criteria:

1. Formele kenmerken & kwaliteiten
 - Toestand / conditie
 - Compleetheid / ensemble
 - Herkomst
 - Materiële / historische authenticiteit
 - Zeldzaamheid Vlaanderen
 - Zeldzaamheid 't Grom
 - Representatief Vlaanderen
 - Representatief traditionele Groentestreek

2. Cultuurhistorische criteria
 - Techniek-historisch

- Historisch
 - Visuele impact / artistiek / techniciteit
 - Documentair / informatief
3. Sociaal-maatschappelijke criteria
- Actuele / sociale betekenis
 - Belevingswaarde
 - Educatieve waarde
4. Gebruiskriteria
- Operationele waarde
 - Museale waarde
 - Economische waarde

Deze criteria worden sinds 2018 gehanteerd om de collectie en deelcollecties verder op punt te stellen en een rangschikking tussen gelijkaardige objecten aan te brengen. Zo puren we stap voor stap de bestaande collectie verder uit en komt de klemtoon meer en meer te liggen op objecten die in goede staat verkeren en te linken zijn aan de groentestreek, bijzondere personen of verhalen, of symbool staan voor belangrijke evoluties in de tuinbouw. Tot slot analyseren we per deelcollectie ook hoe houdbaar, toonbaar en bruikbaar ze zijn en wat die eventueel betekent voor hun waarde.

4.2 Tuinbouwalaam (TBA)

Oefening baart kunst en dus pasten we de criteria eerst toe op de ruime verzameling alaam die 't Grom beheert. Dit deel van de collectie wordt als vanzelfsprekend gezien als de kerncollectie van het museum. Van bij de start van het museum neemt de collectie alaam veruit de meeste ruimte in omwille van het grote aantal objecten en de grootte van de objecten. De museale opstelling binnenshuis vertrekt voor het grootste deel vanuit deze werktuigen. En zonder het tuinbouwalaam lijkt het moeilijk tot onmogelijk om op zoek te gaan naar het verleden en de verhalen van de groentestreek en deze te ontsluiten bij een publiek. Vandaar dat dit deel van de collectie zeker gezien mag worden als de kerncollectie.

Toch is de kerncollectie alleen niet zaligmakend. 't Grom heeft zich als missie gesteld om de geschiedenis van de groentestreek in al haar facetten te bewaren en te tonen. Het tuinbouwalaam is daarbij zowel doel als middel, maar staat niet op zich. 't Grom stelde in zijn missie letterlijk dat de collectie moet getuigen over de complexiteit en samenhang van onze groenteteelt, van de grond tot in de mond, van geografie tot genetica. In de visie wordt

dit vertaald naar: “‘t Grom behandelt zijn tuinbouwerfgoed en -collectie als een dynamisch en gevarieerd geheel. Het museum durft vanuit verschillende invalshoeken aan de slag te gaan om een hedendaags verhaal te brengen.”

Concreet betekent dit het tuinbouwalaam een uiting is van de groentestreek, maar niet los gezien kan worden van andere uitingen zoals architectuur, historische agrobiodiversiteit, kennis en vaardigheden, taal, bodem- en landschapsbeheer, organisaties en instellingen. Of hoe bijvoorbeeld op advies van lokale tuinbouwdocenten grote bloempotten genaamd elvers of twaalvers geplaatst werden in typische Mechelse serres voor de weeuwenteelt van voorjaarsgroenten zoals de Vroege Mechelse bloemkool die nadien uitgeplant werden in de zware kleileembodem van het Rivierenland, klaargelegd volgens de streekgebonden manier van het zomerland ploegen op verhoogde groentebedden, gewentes genaamd.

‘t Grom ziet daarom alle eerder opgesomde deelcollecties als essentieel om het volledige verhaal van de groentestreek en zijn actoren te bewaren. Op basis van de individuele waardering van objecten of verder onderzoek ernaar zijn verschillen mogelijk in belangrijkheid ervan. Dit is een lopend en oneindig proces met onvermijdbare verrassingen. Zoals de missie het stelt, wil ‘t Grom zich blijvend verwonderen over het tuinbouwerfgoed en bekijkt het dit met een open blik om er zo dynamisch mogelijk mee om te gaan. Wat of welke objecten het museum vandaag dus het beste vindt passen om zijn verhaal te brengen, kan afhankelijk van nieuwe inzichten morgen anders liggen.

Dit niettegenstaande telt de kerncollectie tuinbouwalaam enkele sleutelstukken, waarvan naar onze mening één stuk in aanmerking zou kunnen komen als topstuk tussen de andere landbouwwerktuigen van de huidige Topstukkenlijst van de Vlaamse overheid. Deze sleutelstukken, uit de jaren 1960 en –70, zitten op de grens tussen het eeuwenoude handwerktuig uit hout en ijzer en de agro-industrie met verregaande mechanisering en automatisering. Ze bevatten vaak nog houten onderdelen of onderdelen die gerecupereerd werden uit andere voorwerpen zoals fietsen of auto’s. Daarmee liggen ze nog steeds in de geest van de boer die zijn materialen veelvuldig hergebruikte en recycleerde. Anderzijds staan ze voor een geheel andere manier van werken. Zo vormen ze een duidelijke overgang van de vooroorlogse, kleinschalige en arbeidsintensieve tuinbouw naar de schaalvergroting die de hele Europese landbouw zou gaan kenmerken.

Wat deze stukken extra waardevol maakt is, het feit dat ze steeds bedacht, ontworpen en gemaakt zijn door actoren uit de groentestreek en aangepast aan die groentestreek. Ze zijn vaak nog verbonden met de vollegrondsteelt al deden ze ook dienst in de glastuinbouw. Sommige waren geheel innovatief voor de sector, andere bevatten innovaties die het manuele werk enorm verlichtten. Het zijn stukken die soms nog dienstdoen in de tuinbouw of stukken die je niet meer zal tegenkomen. Het ene stuk is beperkt gebleven tot de groentestreek, het andere werd wereldwijd verspreid en gekopieerd.

Wat deze stukken verder uniek en van groot belang maakt voor ‘t Grom, en bij uitbreiding het Vlaamse tuinbouwerfgoed, is dat er omwille van de snelle ontwikkelingen in de sector

weinig exemplaren van bestaan. Bovendien ligt de aankoopprijs ervan relatief hoog. Tot slot kan het museum er slechts enkele stukken van bewaren gezien hun omvang en gewicht.

Omdat deze stukken zo bijzonder zijn, presenteert 't Grom ze permanent aan het publiek. Het betreft onder andere een mechanische wortelwasser, de Coloradosproeier met automatische oproller, en de specifieke voertuigen ezel en kat met verbrede wielassen. Het belangrijkste stuk, ons potentieel topstuk, is de preiponsmachine uit 1969 van Alfons Van den Eynde uit Sint-Katelijne-Waver. Deze dorpsmid won hiermee niet alleen de gouden medaille in de categorie 'tuin, park en bos' op de Uitvindersbeurs in Brussel, maar als gebrevetteerde machine werd de preipons later geëxporteerd naar andere Europese landen, Australië en de VS.

18

Naast deze relatief recente objecten stelt 't Grom nog andere stukken uit de kerncollectie tuinbouwalaam quasi permanent tentoon. Het betreft houten en/of metalen handwerktuigen die typisch of uniek zijn voor de groenteteelt, zoals de tomatentriller, slippensteker en preipin. Hiermee verrast het museum het brede publiek met zijn unieke collectieprofiel en pleziert het oud-tuinbouwers en belanghebbenden met een hoge graad van herkenbaarheid en relevantie.

Bovendien telt de kerncollectie meerdere exemplaren van deze objecten zodat er enkele ten dienste werden gesteld van de educatieve werking van 't Grom en van de samentuin met vrijwilligers. Dit betekent dat deze stukken enerzijds niet meer borgend bewaard worden, maar anderzijds stijgt hun waarde wel door een veel hogere beleving, overdracht en authentiek gebruik.

4.3 Historische Agrobiodiversiteit (HAB)

In de botanische museumtuinen vervolgens legt 't Grom sinds 2017 meer en meer de klemtoon op historische agrobiodiversiteit (HAB). 't Grom behandelt de deelcollectie van lokale teeltvariëteiten zoveel mogelijk als de andere deelcollecties. Dit betekent dat zaaigoed van deze variëteiten verzameld wordt in de eigen seminotheek, dat in eigen en externe archieven (ABD-collectie) onderzoek gedaan wordt naar vermeldingen van gekende en ongekende variëteiten, en dat via een jaarlijkse zadenbeurs in huis een erfgoedgemeenschap hierrond wordt opgebouwd en ondersteund.

Het eraan gekoppelde immaterieel erfgoed zoals teeltselectie borgt 't Grom via opnames, workshops en projecten zoals Focus Vakmanschap Teeltselectie in samenwerking met Bokrijk en het CAG (2023).

Omwille van de vergankelijke aard en de seizoensgebonden teelt van pakweg een Blauwgroene Mechelse prei of tomaat Witte Ster van Antwerpen is het permanent tonen van deze variëteiten echter onmogelijk in de botanische tuinen. Wel wordt door de hovenier van de museumtuinen jaarlijks een plan opgesteld welke regionale, Vlaamse of Belgische variëteiten wanneer gekweekt en getoond zullen worden. Deze worden dan voorzien van opvallende infofiches met botanische kunst opdat het publiek ze kan lezen en herkennen.

Botanische kunst is een sectie binnen de deelcollectie HAB. Deze wordt op basis van het thema ingedeeld bij HAB, alhoewel men ook kan argumenteren om deze ofwel bij de ABD-collectie in te delen omwille van de boeken waarin ze te vinden is, ofwel bij de ICE-collectie omwille van het ambacht dat nodig is om ertoe te kunnen komen. Deze sectie is waardevol omdat deze ten eerste het thema historische agrobiodiversiteit veel toegankelijker en zichtbaarder maakt, ten tweede helpt het bij het identificeren van HAB (cfr. ID-DOC van het MOT), en ten derde ontstond vanuit deze sectie een aparte vzw genaamd Vereniging Botanische Kunstenaars België die hun bijeenkomsten in en in cocreatie met 't Grom organiseren.

't Grom zal de komende jaren tot slot onderzoeken hoe en of een herbarium wenselijk en aanvullend is binnen de deelcollectie HAB. Een mogelijke meerwaarde ervan is dat het net als de botanische kunst niet 'seizoensgebonden' is en dus meer presentatie- en onderzoeksmogelijkheden biedt. Aanvullend op de botanische kunst zou een herbarium ook materiele, sensorische en driedimensionale meerwaarde kunnen bieden.

4.4 Immaterieel Cultureel Erfgoed (ICE)

't Grom noemde immaterieel cultureel erfgoed in het verleden al eens de motor van het museum omdat het de collectie plus de erfgoedgemeenschap en de erfgoedsite errond in beweging zet.

Via lezingen, workshops en meerdaagse cursussen voor volwassenen geeft 't Grom een podium aan meesters en vakmensen om hun vaardigheden over te dragen aan nieuwe erfgoeddragers. 't Grom is daarom permanent op zoek welke specifieke hoveniersvaardigheden in deze werkvorm gegoten kunnen worden, maar laat zich ook inspireren door aanleunende ambachten zoals het korf vlechten of zeisen. Dit resulteert op jaarbasis gemiddeld in 20 een- of meerdaagse deelnemersactiviteiten en 850 deelnames. Bovendien geeft 't Grom de voorkeur aan meerdaagse of wekelijkse opleidingen waardoor de overdracht van het ICE intenser en duurzamer is en de deelnemers bovendien kind aan huis worden in het museum.

De demodagen rond ICE genereren een gelijkaardige waarde, al is de overdracht eerder beperkt. Ze bieden echter extra waarde door een potentieel groter publieksbereik en een grotere gelegenheid om het ICE te capteren in tekst, beeld en geluid.

Dat laatste sluit nauw aan bij interviews en reportages die 't Grom maakte en zal maken bij erfgoeddragers. Hun persoonlijke getuigenissen zijn waardevol voor de onderbouwing van dit erfgoed.

Verder creëert ICE meerwaarde voor het beheer en de beleving van de erfgoedsite rondom 't Grom. De authenticiteit die het domein uitstraalt en de ervaring die bezoekers opdoen door het traditioneel landschapsbeheer dat de hovenier toepast, is onmisbaar en onmiskenbaar.

Immaterieel Cultureel Erfgoed is vluchtig, beweeglijk en veranderlijk. Het verdient een aparte pijler in onze collectie al is de neerslag ervan vaak te vinden in de andere deelcollecties TBA, HAB en ABD.

20

4.5 Archief-, bibliothecair & documentair erfgoed (ABD)

Dat authentiek gebruik toont 't Grom ook permanent aan de hand van filmvertoningen en –projecties. Dat kunnen originele, gedigitaliseerde opnames zijn uit externe archieven van bijvoorbeeld 60 jaar oud, of recente opnames die in eigen regie gemaakt werden. Zo bewaart en toont het museum momenteel het immaterieel cultureel erfgoed van de aardappelteelt op 'gewenten' rond 1950 in Heist-op-den-Berg. Het tuinbouwalaam dat in het museum tentoongesteld staat, komt duidelijk aan bod in een reportage die de lokale filmclub 'De Smalfilmers' er destijds maakte. Met goedkeuring van de Heitse heemkring kunnen we nu tonen hoe dit tuinbouwalaam effectief gehanteerd werden door de boeren van toen. Ander tentoongesteld alaam komt tot leven in een reportage die 't Grom maakte in samenwerking met het CAG over het typische gewenten ploegen. Hiervoor engageerde 't Grom enkele boeren die met ploeg en paard het zomerland ploegen opnieuw tot leven wecten op de erfgoedsite van het museum.

Immaterieel cultureel erfgoed en audiovisueel archief vormen een mooi huwelijk en hier zal 't Grom in de toekomst nog meer op inzetten, onder andere via het partnerschap met meemoo en CAG-projecten als 'Voor Boer en Tuinder'.

Ander beeldmateriaal dat permanent tentoongesteld wordt, zijn afdrukken van gedigitaliseerde foto's en dia's uit de ruime schenking van eerder genoemde fotograaf en tuinbouwconsulent Achiel Goossens. Ze sluiten naadloos aan bij de eerder vermelde sleutelstukken van de jaren 1960 en –70 in de tuinbouw. Achiel Goossens was met zijn camera gedurende drie decennia aanwezig op allerlei tuinbouwdagen in binnen- en buitenland waar de nieuwste teeltontwikkelingen gedemonstreerd werden. Deze unieke blik maakt sinds de verwerving van zijn archief een vast deel uit van de museale opstelling.

Enkel de boeken, vaktijdschriften en archiefstukken uit de ABD-collectie worden niet permanent tentoongesteld. Deze bewaart 't Grom in zijn bibliotheek waarvoor evenwel een procedure en faciliteiten worden voorzien om deze op afspraak te raadplegen.

4.6 Werkkledij, keuken- en bakhuisgerie

Deze drie satellietcollecties worden eerder in dit collectieplan al beschreven als eerder bijkomstig en minder relevant voor de uniciteit van het collectieprofiel.

De deelcollectie werkkledij is in omvang minimaal te noemen en bevat slechts 12 stuks. Het gaat om klompen, laarzen, werkjassen en –broeken. Deze bewaren we deels in de bibliotheekruimte en deels worden ze getoond in de museumschuren naast reproducties van de fotocollectie Achiel Goossens waarop ze te zien zijn bij tuinbouwers in actie. Momenteel heeft 't Grom geen verdere ambitie voor deze deelcollectie.

Hetzelfde geldt voor de deelcollectie bakhuisgerie dat deels tentoongesteld en gebruikt wordt in het bakhuis tijdens workshops en deel bewaard in depot FSW. Er is geen verder verband of toegevoegde meerwaarde van de 10 stuks voor de tuinbouwcollectie.

Binnen in de museumschuren en meer bepaald aan het kookeiland toont 't Grom tot slot sinds de opening in 2006 permanent een verzameling van keukengerie. Deze stukken vormen ineens bijna deze gehele satellietcollectie. Deze deelcollectie is vrij beperkt en er is geen ambitie om deze verder uit te breiden. Het is enkel omdat deze mooi past bij de verwerking van groenten in de keuken dat 't Grom ze toont, maar het zijn geen stukken die uniek zijn in de Vlaamse erfgoedsector of representatief voor de groentestreek. Hun waarde is dus beperkt tot deze deelactiviteit van het museum.

4.7 Conclusie

Samenvattend, 't Grom profileert zich zoals gezegd niet met een bepaalde deelcollectie of bijzonder object. Het is de samenhang van alle deelcollecties die belangrijk is voor de profilering van 't Grom als museum van de groentestreek. En zoals de visie stelt, vormen de historische gebouwen en tuinen met hun inrichting een extra troef van het museum. Dit zijn geen collecties op rust geïsoleerd in tentoonstellingsruimtes, ver weg van het oorspronkelijke gebruik. 't Grom bergt ze niet alleen in een authentieke site, maar laat ze er ook herleven. Dat is de sterkte van het collectiebeheer van het museum.

5 Collectiebehoud

Zoals eerder gesteld, bestaat de collectie van 't Grom uit 4 deelcollecties met telkens 4 subsecties, alsook 3 kleinere satellietcollecties. En dit alles in het geheel van een onroerend erfgoedsite met landschappen, museumtuinen en monumenten. De bewaringen, huidige en gewenste, van de deelcollecties is vaak verschillend. Daarom behandelen we ze hieronder waar nodig samen of apart.

22

5.1 Preventieve conservering

De deelcollecties en hun objecten kunnen zich momenteel in een van volgende gebouwen of ruimtes bevinden:

- Depot FSW
- Museumschuren
- Bibliotheek
- Karrenkot Midzeelhoeve 2
- Registratie- en conservatieruimtes Midzeelhoeve 2

Depot FSW

In depot FSW bewaart 't Grom tuinbouwalaam, keuken- en bakhuishere. Het depot FSW is een unit op het bedrijventerrein Novobric, gelegen te Fortsesteenweg 34 in Sint-Katelijne-Waver. Deze meet 104m², zijnde 7,25m op 14,20m. De voorste en achterste muur zijn 7m hoog. De centrale nok heeft een hoogte van 8,60m. Het totale volume van depot FSW is circa 800m³.

De unit is toegankelijk via een deur met deurpomp en een sectionaalpoort voor vrachtwagens. De muren en het dak zijn gemaakt van isolerende sandwichpanelen. De vloer is van polybeton. De unit heeft geen ramen. De ruimte is voorzien van water- en elektriciteitsaansluitingen alsook een rookmelder en 2 brandblussers. Het bedrijventerrein rondom de unit is beveiligd met camerabewaking en wordt buiten de kantooruren afgesloten met een industriële schuifpoort. Het bedrijventerrein biedt een vrij gebruik van aanwezige heftrucks en technische bijstand en advies bij defecten of problemen.

Binnen in depot FSW installeerde 't Grom 14 gegalvaniseerde legbordrekken van telkens 3,03m hoog en 1,50m breed. Elk rek telt 7 schabben van 50cm diepte. Elk schab heeft een draagkracht van 150kg. In totaal zijn de rekken goed voor 73,50m² legoppervlakte. De gangpaden tussen de rekken zijn 85cm breed. Er zijn twee plooiladders voorzien voor de hoogste schabben. Verder liggen er 8 stevige kunststofpaletten van telkens 100cm breedte op 120cm lengte, goed voor 9,60m² legoppervlakte. Tussen de paletten is de doorgang

smaller, tot circa 50cm. Tot slot staan er 2 bouwhekken type M550 van telkens 3,5m breedte op 2,45m hoogte, geplaatst in kunststof blokvoeten. Het gehele hekwerk is goed voor 34,30m² hangwand. De rekken, paletten en bouwhekken zijn opgesteld in 5 parallelle rijen die ongeveer 60% van de beschikbare vloeroppervlakte innemen. De resterende vloeroppervlakte is ingenomen door rollend materiaal. Depot FSW heeft geen verwarming of klimaatinstallatie, al worden de temperatuur en relatieve luchtvochtigheid met een vast tijdsinterval van 6 uur gemeten met behulp van een Klimalogg Pro van het merk TFA Dostmann.

Museumschuren

De museumschuren zijn de oorspronkelijke schuren van de Midzeelhoeven en maken sinds 16/10/1975 deel uit van dit beschermd cultuur-historisch landschap. Gemakshalve spreken we van schuur 1 en schuur 2. Dus bekeken vanuit het museumonthaal is schuur 1 de eerste schuur waar je binnenkomt, schuur 2 volgt daarop. Ze liggen in elkaars verlengde. De breedte van beide schuren is 10m. Schuur 1 is 18m lang en schuur 2 is 15m lang. De totale vloeroppervlakte is circa 330m². De hoogte van de zijmuren tot de kroonlijst is 3,30m, de hoogte van de centrale nok is 7,70m.

Net zoals de Midzeelhoeves zijn de schuren bakstenen gebouwen van een bouwlaag onder zadeldaken met Boomse pannen. De dakstructuur met originele houten gebinte is duidelijk zichtbaar. De schuren tellen vijf kleine raampjes aan de zuidkant. Er is een grote poort aan de westkant die op de straat uitgeeft en een tweede grote poort aan de oostkant die uitgeeft op het onthaal binnen. Verder zijn er twee kleine deurtjes. Bij de renovatiewerken van de schuren in 2005 werd het dak geïsoleerd en een klinkervloer gelegd. Aangezien het bezoekersruimtes betreft, zijn voldoende brandblusapparaten aanwezig. Schuur 1 wordt niet verwarmd, maar de temperatuur en relatieve luchtvochtigheid worden wel elke 6 uur gemeten met behulp van een Klimalogg Pro van het merk TFA Dostmann. Schuur 2 wordt ~~met~~ verwarmd met stralingspanelen rond het zogenaamde kookeiland. Er is een alarmcentrale met verschillende melders voor zowel inbraak als brand die beide museumschuren en de aanpalende nieuwbouw monitort.

De ruimte van schuur 1 wordt centraal ingevuld met de zogenaamde constructie 'aardkluit' en aanpalende serre. Deze meten samen circa 4,70m op 14m. Rondom en onder de aardkluit zijn er wandelgangen voor bezoekers. De aardkluit, ontworpen door buro SIEN, is een hellend vlak gaande van 0,70m hoogte tot 3,05m. De ruimte van schuur 2 wordt gedomineerd door het kookeiland en de aanpalende refteropstelling. Er is een rondgang door schuur 2 via het kookeiland en de opstelling ernaast genaamd de 'regenbooggang' wat de vroegere dorsvloer was. Onder de noemer 'van de grond tot in de mond' wordt in schuur 1 alaan en een kleine greep uit de seminotheek tentoongesteld en in schuur 2 keukengerei.

Bibliotheek

De bibliotheek is de bewaarplaats voor de deelcollectie ABD en de kleine satellietcollectie werkkledij. De bibliotheek bevindt zich in de moderne aanbouw uit 2005 waar ook het onthaal, een presentatieruimte, de buro's, het sanitair en stockage te vinden zijn. De aanbouw bestaat net als de schuren uit een bouwlaag met zadeldak. Onder het zadeldak is een eerste verdieping aangebracht voor stockage, buro's en de bibliotheek. Het geheel is aan de buitenkant opgetrokken uit stalen gebinten en isolerende sandwichpanelen. De ruimte van de bibliotheek op de eerste verdieping meet 8m op 6m. De zijmuren zijn 1,90m hoog en gaan over in het zadeldak dat een nokhoogte heeft van 4,40m. De bibliotheek heeft rondom lage ramen met uitzicht op de eronder gelegen wandelgangen maar geen directe lichtinval. De vloeren zijn OSB-panelen, de muren zijn holle bakstenen en het schuine zadeldak zijn opnieuw de sandwichpanelen. De ruimte is voorzien van een brandplusapparaat en centrale verwarming. Er is geen klimaatinstallatie, maar de temperatuur en relatieve luchtvochtigheid worden er wel regelmatig gecontroleerd.

In de bibliotheek bevinden zich 6 metalen rekken van 180cm hoog en 200cm lang. Er is een centraal gangpad van 118cm breed en de gangen tussen de rijen rekken zijn 80cm breed. De rekken zijn goed voor 88 lopende meter schabben met een diepte van 25cm. In aanpalende administratieve ruimtes bevinden zich nog dozen met vaktijdschriften waarvoor in de bibliotheek momenteel geen ruimte is. Het betreft 14 lopende meter extra. Ook voor beeldmateriaal werd extra ruimte voorzien buiten de bibliotheek, goed voor 0,56m³

Ter aanvulling, naast de bibliotheek bevindt zich een kleine ruimte met koelkast waar in afgesloten potten en hersluitbare zakjes het leeuwendeel van de seminotheek bewaard wordt.

Karrenkot

Het karrenkot van Midzeelhoeve 2 doet dienst als bewaarplaats voor enkele stuks groter rollend materiaal. Het karrenkot bestaat net als de hoeves uit een enkele bouwlaag van bakstenen muren en een houten gebinte met Boomse pannen. Het karrenkot meet 8m op 6m en heeft een nokhoogte van 8m. Aan de zuidkant heeft het karrenkot twee grote en open rondboogdoorgangen. Binnenin is er nog circa 4m² open vloer, een doorgang rondom het rollend materiaal is er niet. Verder is er geen kunstlicht, elektriciteit, verwarming, isolatie of brandblusser.

Midzeelhoeve 2

Midzeelhoeve 2 biedt in haar huidige, nog onbestemde en ongerestaureerde vorm plaats aan registratie- en conservatieruimtes. Objecten blijven steeds een beperkte tijd in Midzeelhoeve 2 in afwachting van een meer definitieve standplaats in de museumschuren of depot FSW, of herbestemming. Het betreft dus enkel de objecten uit de deelcollectie TBA en en de satellietcollectie keuken- en bakhuisgerei. Alle houten onderdelen en verbindingen van Midzeelhoeve 2 werden in 2020 gerestaureerd en preventief behandeld tegen insecten. De hoeve heeft verder geen verwarming, werkend sanitair, isolatie of brandblussers.

Momenteel doet de zogenaamde voorste kamer dienst als foto- en registratieruimte voor de collectievrijwilligers. De ruimte meet 6,12m op 4,85m, goed voor circa 30m². De kamer heeft 2 grote ramen op het zuiden die met luiken van het buitenlicht afgescheiden kunnen worden. De voorste kamer is voorzien van een mobiele fotohoek met 3 softboxen, statieven en witte achterwand. Voor de registratie werd een tafel en stoelen voorzien. De voormalige stalruimte van Midzeelhoeve 2 doet dienst als conservatieruimte. Deze is erg ruim, namelijk 10,31m op 7,40m. Hier werden een tafel en ander klein werkmateriaal plus producten voorzien om de nodige herstellingen of onderhoud aan de objecten uit te voeren. De stalruimte is bovendien ook bereikbaar via een poort van 3m breed en 2,30m hoog.

25

Samenvattend, de huidige bewaaromstandigheden van de collectie zijn niet perfect, al zien we grote verbeteringen met het verleden waar er slecht toegankelijke, weinig afgeschermd en ongeordende ruimtes benut werden. Er zijn nu zeker ook verbeteringen mogelijk, maar aangezien 't Grom vooral stevige gebruiksvoorwerpen bewaart die weinig fragiel of schadegevoelig zijn, is de collectie niet meteen in gevaar. Enkel de grotere collectiestukken – het rollend materiaal in het halfopen karrenkot - zijn blootgesteld aan allerlei schadefactoren. Depot FSW, de museumschuren en aanbouw met bibliotheek hebben inbraak- en branddetectoren, hun ruimtes zien nauwelijks daglicht, de objecten erin worden maximaal enkele keren per jaar gehanteerd en hebben een statische legplaats, en de legplaatsen worden per objectnummer consequent opgevolgd in Adlib/Axiell. Vooral het ontbreken van binnenklimaatinstallaties in deze gebouwen zorgt ervoor dat de temperaturen en relatieve luchtvochtigheid niet continu perfect of stabiel zijn. De museumschuren zijn in de winter behoorlijk fris, maar blijken van nature aan de hittegolven te kunnen weerstaan. De bibliotheek gelegen onder het zadeldak op de eerste verdieping heeft dan weer wel te lijden van diezelfde hittegolven. En het zadeldak van de aanbouw lekt door een gebrekkige plaatsing helaas op sommige plaatsen. Alle gebouwen zijn tot slot voorzien van bliksemafleiders.

Aangezien de moeilijk bereikbare zolderruimtes van Midzeelhoeve 1 niet meer in gebruik zijn als collectieopslag werd ervoor gekozen om geen calamiteitenplan op te stellen. Er is namelijk geen dubbel gebruik meer van Midzeelhoeve 1, zijnde horeca én depot. Midzeelhoeve 1 is nu uitsluitend een horeca faciliteit. De andere depotruimtes bevinden zich allemaal op de begane vloer en zijn makkelijk toegankelijk, en ook vereist een bovenlokale erkenning van het museum geen apart calamiteitenplan. Wel is er een plan van aanpak op basis van de risicoanalyse onder 'Veiligheidszorg' (zie verder) om de meest waarschijnlijke calamiteiten tegen te gaan.

Digitale opslag

Tot slot, de digitale data van 't Grom zijn beschermd via backups op servers bij onze externe IT-firma BKM, alsook via collectiedata bewaard bij meemoo, Erfgoedinzicht en de Regionale Beeldbank Mechelen.

Verontreiniging

Wat verontreiniging betreft, depot FSW en de museumschuren hebben geen ononderbroken bouwschil waardoor extern (fijn)stof geregeld binnengeraakt en op de objecten valt. Die ononderbroken bouwschil betekent ook dat vooral insecten de weg naar binnen vinden. Deze zijn meestal onschuldig – zoals spinnen, hommels, vlinders, lieveheersbeestjes - en afkomstig van de natuur-, recreatie- en landbouwgronden die 't Grom omringen. Gezien de aard van de gebouwen en de objecten, met veel houtonderdelen, zijn vooral de houtboorders een plaag. Daarom worden alle gevoelige objecten minstens een maal per jaar hierop gecontroleerd en worden nieuwe objecten preventief behandeld met Sarpeco 910 vooraleer ze in depot FSW of de museumschuren te plaatsen. Deze behandeling gebeurt in de stalruimte van Midzeelhoeve 2 wat onder andere de reden was om in 2020 alle houtconstructies – gebinte, vloeren, trappen – in deze hoeve eveneens preventief te laten behandelen door de gespecialiseerde firma MvL Groep uit het Nederlandse Boxtel. Schuur 2 is voorzien van een lichtval met lijmvellen voor het vangen van de houtboorders eens ze uitvliegen.

In de bibliotheek zijn schadelijke insecten zoals zilvertisjes tot nu toe nog niet gedetecteerd, maar lijmvallen staan verdeeld onder en in de rekken. En tot slot werd eenmalig in een item van de seminotheek insectenvraat opgemerkt wat beperkt bleef dankzij de afzonderlijke verpakkingen per item en de koele temperatuur waarin de seminotheek bewaard wordt.

Actiepunten

't Grom wil op korte en/of lange termijn maatregelen nemen die de preventieve conservering van de deelcollecties verbeteren en schade en verlies zullen voorkomen of minimaliseren. Sommige van deze maatregelen zijn als actiepunten verwoord in het meerjarig beleidsplan en verantwoord in de bijbehorende begroting, of ze zijn een gevolg van deze acties. We komen tot volgende opsomming:

- herinrichten museumschuren met aandacht voor rollend materiaal en mogelijkheden wisselende tentoonstellingen (maw de grote stukken uit het Karrenkot komen onder dak en afgeschermd te staan)
- restaureren Midzeelhoeve 2 in samenwerking met de gemeente Sint-Katelijne-Waver en IGEMO volgend op het beheersplan van 2022-2047
- herbestemmen Midzeelhoeve 2 met vernieuwde functies voor collectie- en publiekswerking
- onderzoeken van de geschiktheid van een nieuw en permanent werkatelier met fotostudio binnen de herbestemming van Midzeelhoeve 2 aan de hand van de praktische handleiding 'De hand aan de ploeg' van het CAG en FARO's Erfgoedwijzer
- jaarlijks optimaliseren van het depot FSW volgens de fases van het Re-Org Workbook (of andere methodieken) en afgestemd op het aangescherpte collectieprofiel

- registreren en bewaren van zaden in de seminotheek volgens internationale standaard en volgens het advies van de Plantentuin Universiteit Gent
- organiseren van opleidingen voor personeel en vrijwilligers voor omgang met collectie, materialen en bezoekers in het werkatelier
- deelnemen aan jaarlijkse opleidingen van meemoo voor de collectiemedewerkers en -vrijwilligers voor het behoud van analoge en digitale audio- en videobestanden
- in 2024 aanwerven van een nieuwe collega conservator voor de algemene coördinatie van het collectiebeheer, alsook in 2024 aanwerven van vervanging van Marleen Lens die met pensioen vertrekt en tot dan de administratieve ondersteuning en registratie verzorgt bij het collectiebeheer

5.2 Actieve conservering

Zoals hierboven gesteld bevindt de gehele collectie van 't Grom zich in vrij goede staat. Slechts twee stuks bevinden zich in dermate fragiele toestand dat het waardeverlies al duidelijk is en mogelijk nog kan verergeren. 't Grom zal de komende jaren externe hulp en experts zoeken om de schade te beperken en eventueel de gebruikswaarde weer te verhogen.

Het betreft in de eerste plaats een gildenvlag van de hoveniersgilde Mechelen-Zuid uit 1921. 't Grom bewaart deze voorlopig opgerold in de bibliotheek als een deel van het tuinbouwarchief van de regio. Daarnaast hebben de medewerkers van 't Grom erg weinig ervaring met of kennis van textielbewaring. Er zal daarom onderzocht worden of dit stuk op termijn in het Mechelse erfgoeddepot Rato op de Alstomsite terecht kan en/of een gediplomeerd restaurator het kan herstellen.

In de tweede plaats betreft het een Mechelse wagen. Deze werd in 2015 door een inwoner van Sint-Katelijne-Waver aan 't Grom geschonken. Het museum aanvaardde de schenking destijds omdat het slechts één andere Mechelse wagen in de collectie telt en deze in bruikleen is van Erf en Heem vzw. Het zou een waardevolle aanwinst zijn, echter was er nooit plaats voor. Achteraf is dit een misrekende gok te noemen want de wagen staat al verschillende jaren onder zeil in de buitenlucht op onstabiele ondergrond. De slijtage aan hout en verf is ondertussen duidelijk zichtbaar. 't Grom zal te rade gaan bij het Karrenmuseum om te onderzoeken wat de mogelijke oplossingen zijn voor het behoud van de wagen. Zowel het Karrenmuseum als het MOT antwoordden dat ze zelf ook de ruimte niet hadden om de wagen over te nemen.

De jaarlijkse Re-Org-routine zal telkens de aanleiding zijn om nieuwe prioriteiten in de actieve conservering aan te duiden en op te volgen. Re-Org focust weliswaar op de

elementen van passieve conservering, maar we grijpen de nauwkeurige inspectie van depot FSW aan om ook de staat van de aparte stukken na te gaan.

5.3 Veiligheidszorg

Onder het luik Preventieve Conservering vermeldden we al de aanwezige veiligheidssystemen zoals de alarmcentrale voor brand en inbraak, plus de eigenschappen van de gebouwen, het meubilair en de plaatsing van de collectiestukken.

De aard van de omgeving werd ook besproken. Bijkomend onderzoek van data op Geopunt en de Vlaamse Milieumaatschappij wijst bovendien uit dat er geen risico's zijn op het vlak van luchtvervuiling of overstromingen.

Om verder blinde vlekken in kaart te brengen, voerde 't Grom een risicoanalyse uit aan de hand van de risicokaart voorzien door Erfgoedwijzer opgebouwd rond de 5 categoriën, met onderliggende potentiële risico's, zijnde:

- Natuurlijke oorzaak
- Mechanische of technische oorzaak
- Menselijk toedoen (vaak met geweld)
- Menselijk toedoen (vaak zonder geweld)
- Ongelukken

De gekende 10 mogelijke schadefactoren, naar alledaagse of bijzondere calamiteiten vertaald in deze kaart, zijn:

- Fysische krachten
- Dieven en vandalen
- Brand
- Water
- Ongedierte en schimmel
- Verontreinigingen
- Licht en straling
- Verkeerde temperatuur
- Verkeerde relatieve vochtigheid
- Informatieverlies

Vier potentiële risico's scoorden hoog bij de berekeningen en zullen de komende jaren preventief aangepakt worden via verschillende acties. Op deze manier analyseren en beheren we de aanwezige risico's. Dit zijn:

1. Brand door bliksem of overslaande brand + brandstichting

't Grom beseft sinds de brand van 2010 waarbij een aanzienlijk deel van de collectie verloren ging, dat ondanks allerlei preventieve maatregelen brand een enorme verwoestende en onhoudbare kracht kan hebben. Dat en het feit dat zowel vele collectiestukken als de museumschuren uit houten onderdelen bestaan maakt dat we deze risico's hoog inschatten. Bovendien is er ook de bibliotheekcollectie met vele papieren stukken. De kans op brand door bliksem of overslaande brand wordt hoger ingeschat dan deze op brandstichting, gezien de klimaatopwarming die eerste vaker in de hand zal werken en er zich ook bos op minder dan 5 meter van de museumschuren bevindt. Brandstichting wordt minder waarschijnlijk geacht, al kan het effect ervan veel groter zijn aangezien dit gericht binnen de gebouwen en midden in de museale opstelling kan starten met aldus een sneller verloop en meer directe schade.

't Grom heeft reeds een kapvergunning voor de bomenrij op zijn eigen perceel, minder dan 4 meter van de museumschuren. De komende jaren zullen deze bomen vervangen worden door lagere heesters en hakhout wat eveneens meer in lijn ligt met de historische inkleding van de erfgoedsite zoals voorzien in het beheersplan 2023-2048.

2. Lekkend dak

Zowel het depot FSW, als de museumschuren als de aanbouw met bibliotheek kenden in het verleden lekken in de daken. De uitzonderlijke lekken in depot FSW worden steeds en onmiddellijk gemaakt door de verhuurder van depot FSW op het bedrijventerrein Novobric. De museumschuren met hun oude gebintes en originele Boomse dakpannen hebben veel vaker last van lekken, vooral na onweersbuien met hevige windstoten. Dit betekent in de praktijk dat een externe dakwerkersfirma met hoogtewerkers wordt ingeschakeld om de schade zo snel mogelijk te herstellen of de oude, versleten dakpannen te vervangen. De aanbouw met bibliotheek tot slot kent continu lekken in het dak omwille van een gebrekkige, originele constructie. Daarom scoort de kans op dit risico maximaal. Aangezien de kwetsbare plekken in de dakconstructies gekend zijn, worden hieronder geen collectiestukken bewaard of tentoongesteld. Het effect van het reële risico is daarom eerder beperkt.

Het meerjarige beheersplan 2023-2048 van de erfgoedsite voorziet in de uiteindelijke restauratie van de museumschuren en een vervanging van de moderne aanbouwconstructie. Periodiek worden extra siliconen aangebracht aan de lekken op de buitenschil van de aanbouw om de lekken tijdelijk te verhelpen.

3. Insecten- of knaagdierenplaag

De kans op dit risico is vrij hoog gezien de historiek van dit soort incidenten. Het gaat telkens om houtboorders die een weg naar binnen vinden in de museumschuren en depotruimte met onderbroken bouwschil en schade aanrichten aan de houten objecten. In welgeteld twee gevallen in het verleden bleek het getroffen collectiestuk onherstelbaar beschadigd en werd het geëlimineerd om verdere verspreiding te voorkomen. In alle andere gevallen worden de voorwerpen met schade in quarantaine geplaatst, gereinigd en behandeld met Sarpeco 910, een houtbeschermingsmiddel voor industrieel en professioneel gebruik. Na een periode van rust en hernieuwde controle kunnen ze weer naar het depot of de museumschuren verhuizen. Het betreft dus enkel lichte schade die kleine ingrepen vereist.

Aangezien insecten erg moeilijk uit de gebouwen te weren zijn, wordt wekelijks met zachte plumeau's het stof afgenomen. In combinatie met de lage temperaturen in de niet verwarmde museumschuren en het depot voorkomen we de verspreiding. Driemaandelijks wordt een rondgang gehouden om de objecten na te kijken op nieuwe vraatsporen. Dit is een visuele inspectie. Slechts als er sporen zijn, worden de objecten vastgenomen en omgekeerd om alle onderdelen en kanten van dichterbij te inspecteren. Eenmaal per jaar, tijdens de winterstop, worden ook alle objecten erin grondig gecontroleerd door ze vast te nemen en te reinigen met zachte doeken of een museumstofzuiger.

4. Instorting

Ten laatste scoort het risico 'instorting' eveneens vrij hoog, voornamelijk omdat het effect ervan desastreus zou zijn. Echter, de museumschuren kampten de voorbije jaren met een verzakte ondergrond vanwege de enorme lage grondwaterspiegels als gevolg van opeenvolgende droge zomers en de klimaatopwarming. De kans is onwaarschijnlijk dat de museumschuren effectief zouden instorten, aangezien er deels reeds stuttingswerken werden uitgevoerd. Een absolute zekerheid kan echter niemand geven.

In overleg met de gemeente Sint-Katelijne-Waver, Monumentenwacht provincie Antwerpen en Group Monument worden nieuwe verzakkingen op de voet opgevolgd. Scheurmeters worden aangebracht bij nieuwe barsten om de evolutie ervan te controleren.

Tot slot, de gehele collectie en de gebouwen zijn verzekerd via KBC Verzekeringen.

6 Collectiegebruik

6.1 Onderzoek van de collectie

't Grom specialiseert zich in het tuinbouwerfgoed en bouwt hierrond specifieke kennis op. Het voortdurende waarderen van de eens erg brede collectie kan niet zonder het onderzoek van deelcollecties of objecttypes om tot een onderbouwde waardeschaal te komen waarop collectiestukken geplaatst worden. Ook potentiële aanwinsten worden onderzocht op hun meerwaarde of bijkomende uniciteit ten opzichte van reeds aanwezige collectiestukken ten einde de gehele collectie te verbeteren. Inventariseren van de samenstelling, herkomst en datering van objecten spelen daarbij een belangrijke rol.

Vooraf ad hoc vragen van derden via mail of tijdens een bezoek geven aanleiding tot het scherp stellen van de eigen kennis. Gedeelde verhalen, foto's of materialen worden afgetoetst met de eigen collectie of kennis ervan.

Hetzelfde geldt voor de ontzamel- en afstootrondes die collega-erfgoedbeheerders houden. De aangeleverde lijsten met af te stoten collectiestukken worden geanalyseerd en waar potentieel interessant neemt 't Grom deel aan zogeheten kijkdagen om de stukken van naderbij te beoordelen.

Occasioneel werkt 't Grom samen met andere erfgoedbeheerders voor de inventarisatie van specifieke objecten, zoals in het verleden met Erf en Heem voor de studie van de Mechelse spade, het CAG voor de typologering van wanmolens, of het Museum Plantin-Moretus voor de identificatie van de tomaat Glorie van Wilryck.

Op afspraak kunnen derden terecht in de bibliotheek van 't Grom voor eigen onderzoek. Indien nuttig werkt 't Grom mee aan dit onderzoek of de ontsluiting ervan. 't Grom op zijn beurt, maakt ook gebruik van de online archieven van derden uit binnen- en buitenland voor eigen onderzoek. Voorbeelden hiervan zijn biodiversitylibrary.org, archive.org, en gallica.bnf.fr.

Tot slot ziet 't Grom de collectie als een geheel en zoals in de missie gesteld getuigt deze over de samenhang en complexiteit van de historische groenteteelt. 't Grom onderzoekt daarom ook of er een samenhang is tussen de deelcollecties. Met name of voorwerpen, gebeurtenissen, gebruiken of figuren afgebeeld in de sectie beeld & geluid uit de deelcollectie ABD eveneens onderbouwd zijn door literatuur in de erfgoedbibliotheek, en of deze bewaard en gepresenteerd worden in het depot of de museale opstelling. Dit onderzoek is waardevol omdat het ofwel de collectie bevestigt of in vraag stelt, of te verkennen hiaten aan het licht brengt.

6.2 Presentatie & educatie

De samenhang tussen deelcollecties vertaalt 't Grom evenzeer naar de museale opstelling. Zo worden bijvoorbeeld de eerste mechanisaties van de jaren 1960 en 1970 tentoongesteld met erboven reproducties van de foto's die tuinbouwconsulent Achiel Goossens in diezelfde jaren erover maakte op demodagen of tuinbouwbeurzen. Of een gedigitaliseerde archiefilm over aardappelteelt in de jaren 1940 en 1950 laat de traditionele handwerktuigen errond tot leven komen.

Voor 't Grom volstaat de presentatie van stukken uit de deelcollectie alaan niet. Minstens zo belangrijk zijn de tuinbouwers die ermee aan de slag gaan of gingen en hoe ze hun ambacht juist uitvoerden. 't Grom zet zijn collectie hiervoor op volgende vlakken in.

Voor de educatieve werking werden enkele typische handwerktuigen ter beschikking gesteld. Deze bevinden zich nog in goede staat maar zijn overbodig voor de collectie omwille van andere gelijkaardige, waardevollere stukken. De educatief medewerker en gidsen kunnen deze werktuigen vrij gebruiken bij groepsrondleidingen of klasbezoeken om hun gebruik te demonstreren of om bezoekers ze zelf te laten hanteren. Deze praktijk verhoogt niet de waarde van deze specifieke stukken, maar wel die van de gelijkaardige stukken tentoongesteld in de museumschuren doordat het begrip ervan bij bezoekers verhoogt.

Eenzelfde strategie past 't Grom toe in de museumtuinen waar de hovenier en vrijwilligers van de samentuin dagelijks gebruik maken van authentieke werktuigen bij het tuinieren. Deze werktuigen maakten niet eerder deel uit van de collectie, maar ze verhogen wel de waarde ervan doordat het vakmanschap errond doorgegeven en bewaard wordt in de hoofden en handen van nieuwe beoefenaars.

Aansluitend organiseert 't Grom, in lijn met het meerjarig beleidsplan, ambachtenworkshops met externe partners rond bijvoorbeeld het zeisen, waarbij collectiestukken - afhankelijk van hun waarde - getoond en/of ingezet kunnen worden voor immaterieel-erfgoedpraktijken.

Alternatief stelt 't Grom in het meerjarig beleidsplan tot doel om de ontsluiting van deelcollecties en de beleving van het museum te verhogen via digitale wegen als 'extended reality' en 'immersive experiences'. Dit traject wordt de komende jaren onderzocht. Het voordeel hiervan is dat het (virtuele) gebruik van collectiestukken verhoogd wordt en dus extra waarde ontstaat met minimaal risico op beschadigingen of slijtage.

Tot slot wordt ook de beleving en opwaardering van de seminotheek in het meerjarig beleidsplan beoogd. De seminotheek bestaande uit zaadstalen is an sich te gevoelig aan klimaatschommelingen om veelvuldig gehanteerd te worden. Daarom streeft 't Grom ernaar om jaarlijks de regionale teeltvariëteiten uit de seminotheek te zaaien of planten in de

botanische museumtuinen waar bezoekers ze kunnen zien, ruiken of mogelijk proeven tijdens een van de vele kookateliers.

Noot: originele stukken uit de deelcollectie ABD worden veel minder makkelijk ten dienste gesteld van de presentatie omwille van hun kwetsbaarheid. De sectie rollend materiaal uit de deelcollectie tuinbouwalaam is eveneens minder actief inzetbaar omwille van de omvang en het gewicht van de stukken, plus de aandacht voor veiligheidszorg.

6.3 Bruiklenen

't Grom ontvangt doorgaans vragen voor bruiklenen van zowel langdurige als kortlopende museumtentoonstellingen die thematisch in dezelfde lijn liggen zoals 'Antwerpen à la carte' in het MAS, 'Food and the city' in het Brussels Museum van de Molen en de Voeding, of 'In de rand gemaakt, in de stad gesmaakt' op de Tramsite Schepdaal. 't Grom gaat graag in op deze aanvragen om het gebruik en de zichtbaarheid van de collectie te vergroten alsook de naamsbekendheid van ons museum.

Ook aanvragen van buiten de erfgoedsector zijn welkom en worden waar mogelijk toegestemd zoals bij een historische encenering in openlucht rond WO1 door de gemeente Sint-Katelijne-Waver in 2018. Bijzondere initiatieven op ongebruikelijke locaties hebben het potentieel om een nieuw publiek te bereiken en dagen tegelijkertijd uit om de grenzen van de mogelijkheden te verkennen. Voor sommige collectiestukken trekken we echter zelf een grens indien ze te waardevol of te kwetsbaar zijn voor een niet-museale situatie. In gesprek met de bruikleenvrager wordt zo goed mogelijk ingeschat wat de consequenties van de bruikleen kunnen zijn en of er geen alternatieve collectiestukken beter zouden passen. Indien de vraag zich voordoet, passen we het besluitvormingsmodel toe van de publicatie 'Bruiklenen aan niet-museale organisaties' (RCE, 2019).

't Grom is daarom steeds bereid om onder voorwaarden collectiestukken uit te lenen zodat een nieuw en breder publiek ze kan leren kennen. 't Grom als bruikleengever en de bruikleenemer ondertekenen steeds een eigen bruikleenovereenkomst in tweevoud. De volledige voorwaarden vindt men in het sjabloon van de bruikleenovereenkomst.

De gehanteerde procedures voor uitgaande en inkomende bruiklenen zijn gebaseerd op Spectrum. De verplaatsing van de collectiestukken in het kader van de bruikleen wordt genoteerd in Adlib/Axiell nadat deze eerst in een verhuisdocument opgesteld is.

Enkel stukken van de seminotheek onder de deelcollectie HAB en die van de deelcollectie ABD worden nooit uitgeleend. De zaden in de seminotheek worden aan een constante temperatuur bewaard en de items zijn telkens uniek. Wel heeft 't Grom dubbels die buiten de seminotheek op minder lange termijn bewaard worden en die gratis ter beschikking worden gesteld. De items uit de ABD-collectie kunnen op hun beurt wel uitgeleend worden

aan onderzoekers maar niet voor bruiklenen. Sowieso stimuleert 't Grom externen om ter plaatse in de bibliotheek te stukken te raadplegen en te bestuderen.

Inkomende bruiklenen telde 't Grom niet meer sinds de tentoonstelling 'Blik' in 2011. Om die reden heeft 't Grom momenteel geen eigen faciliteitenrapport opgesteld. De komende jaren zal ook gefocust worden op het hernieuwen van de museumopstelling met eigen collectiestukken. Mochten inkomende bruiklenen wel opportuun blijken de volgende jaren, dan zal 't Grom de beschrijving van de verschillende ruimtes in dit collectieplan onder '5.1 Preventieve conservering' gebruiken als een werkbare basis voor een nieuw faciliteitenrapport.

Er is wel de historische en langdurige bruikleen van de lokale heemkring Erf en Heem die mee aan de basis lag van het ontstaan van 't Grom. 't Grom stelt deze niet alleen tentoon in de museumschuren maar bewaart ze met evenveel zorg in het depot FSW en noteert hun legplaatsen in Adlib/Axiell alsof het de eigen collectiestukken betreft.

7 Waardeontwikkeling

Het meerjarig beleidsplan 2023-2028 zet sterk in op de waardeontwikkeling van de collectie en dit op verschillende manieren, wat ook zo verwoord wordt in de strategische en operationele doelstellingen.

Wat herkennen en verzamelen betreft, zal 't Grom het collectieprofiel aanscherpen in dialoog met belanghebbenden binnen en buiten de historische groentestreek tussen Antwerpen en Brussel. Het Vlaams cultureel-erfgoedveld wordt verrijkt met een collectie die gewaardeerd wordt als enerzijds representatief voor een eeuw van deze leidinggevende tuinbouwregio in Vlaanderen, en anderzijds als bijzonder en samenhangend op zichzelf en aanvullend op collega-erfgoedorganisaties.

Wat bewaren en borgen betreft worden bijkomende criteria van externe standaarden en richtlijnen expliciet opgevolgd en gerapporteerd. 't Grom hanteert en ontwikkelt hiervoor bewarings- en borgingsmethodieken op maat van de noden van het respectievelijke erfgoed.

Wat onderzoek betreft, verruimt, verdiept en verduurzaamt 't Grom eigen onderzoek en dat van derden naar tuinbouw pioniers en innovatie uit de traditionele groentestreek. Het museum vergroot zijn maatschappelijke relevantie door hiervoor te rade te gaan bij een rijk palet aan particulieren, verenigingen, bedrijven, koepelorganisaties, heemkringen en andere musea. Hun inzichten en verhalen bieden het museum een andere kijk op de collectie en de museale beleving. Zo creëren we meerwaarde voor anderen en worden we relevant als regionale erfgoedspeler in de traditionele groentestreek en erbuiten.

7.1 Verzamelen & ontzamen

In 3. *Collectieprofiel* staat verwoord hoe de missie en visie het verzamelbeleid van 't Grom richting geven en waar de accenten en prioriteiten liggen. Kort samengevat, we streven naar een collectieprofiel dat:

- uniek is in zijn soort in Vlaanderen
- representatief is voor het tuinbouwverleden sinds circa 1850 van de hele traditionele groentestreek tussen Antwerpen en Brussel
- zijn bezoekers verbaasd doet staan over het pionierswerk en de complexiteit in de groenteteelt

- en verbonden thema's aansnijdt als techniek, biologie, geografie, economie, educatie, voedingsleer, ...

Zoals eerder al aangegeven, bevinden zich in de huidige collectie nog stukken die allicht ontzamd zullen worden aangezien ze niet meer in dit profiel passen. Uitgezonderd de geschonken stukken van de gemeente Duffel en die in langdurige bruikleen van Erf en Heem vzw is 't Grom vrij om over hun afstoting of herbestemming te beslissen. De voornaamste redenen om collectiestukken te ontzamen, zijn dat ze ten eerste niet meer in bovenstaande collectieprofiel passen, ten tweede onvoldoende scoren op onderstaande criteria in vergelijking met andere stukken, en ten derde de eindige depotcapaciteit. Bij het ontzamen vraagt 't Grom steeds de assistentie en het advies van het CAG of vertegenwoordigers uit de erfgoedgemeenschap om de stukken zo gunstig mogelijk te herplaatsen binnen de museale sector.

't Grom maakt de komende jaren geen prioriteit van de satellietcollecties werkkledij, keuken- en bakhuisgerei en zal deze niet meer uitbreiden. Deze secundaire deelcollecties blijven evenwel behouden.

Anderzijds zijn er hiaten in de collectie die pas ontstaan zijn of zichtbaar geworden zijn door het helder stellen van het collectieprofiel. Verder onderzoek in de deelcollectie ABD moet uitmaken welke tekorten de collectie heeft. Sowieso houdt 't Grom een wenslijst bij van nog ontbrekende en te verwerven objecten zoals:

- de seldermik en de plantputtenroller (sectie handwerktuigen)
- de koolkruiwagen en de koolkar (sectie rollend materiaal)
- komkommer 'Wonder van Wilryck' en sla 'Vroege van Heverlee' (sectie seminotheek)
- 'Handboek over moesteelt in 't algemeen' van Felix Brouwers uit 1914 (sectie boeken)

Het verzamelbeleid is vertaald naar duidelijke criteria en procedures op maat van 't Grom, zijn huidige collectie en de beschikbare infrastructuur. De criteria voor verzamelen en ontzamen zijn identiek. 't Grom hanteert hiervoor het klassement dat onder 4. *Collectiewaardering* reeds vermeld werd, zijnde:

5. Formele kenmerken & kwaliteiten

- Toestand / conditie
- Compleetheid / ensemble
- Herkomst
- Materiële / historische authenticiteit
- Zeldzaamheid Vlaanderen
- Zeldzaamheid 't Grom
- Representatief Vlaanderen

- Representatief traditionele Groentestreek
6. Cultuurhistorische criteria
 - Techniek-historisch
 - Historisch
 - Visuele impact / artistiek / techniciteit
 - Documentair / informatief
 7. Sociaal-maatschappelijke criteria
 - Actuele / sociale betekenis
 - Belevingswaarde
 - Educatieve waarde
 8. Gebruiskriteria
 - Operationele waarde
 - Museale waarde
 - Economische waarde

Mogelijke aanwinsten die op basis van deze criteria positief beoordeeld worden, volgen een aangepaste versie van de SPECTRUM-procedure 'Voorbereiding inkomend object'. Dit houdt in dat eerst de gerelateerde procedure 'Verwerving' uitgewerkt moet worden alvorens verder te gaan met de procedure zelf. 't Grom beslist dus vooraf over de verwerving op basis van het vastgestelde verzamelbeleid en doet dit via een figuurlijke aan-de-deur-controle voor de aanvaarding of weigering van mogelijke aanwinsten. Dit kan door een controle en visuele inspectie ter plaatse, aan de hand van de aangeleverde informatie en/of door het opvragen van gedetailleerde foto's. Aangezien in de procedure 'Verwerving' het definitieve nummer aan het object wordt toegekend, vervalt de nood aan een tijdelijk registratienummer.

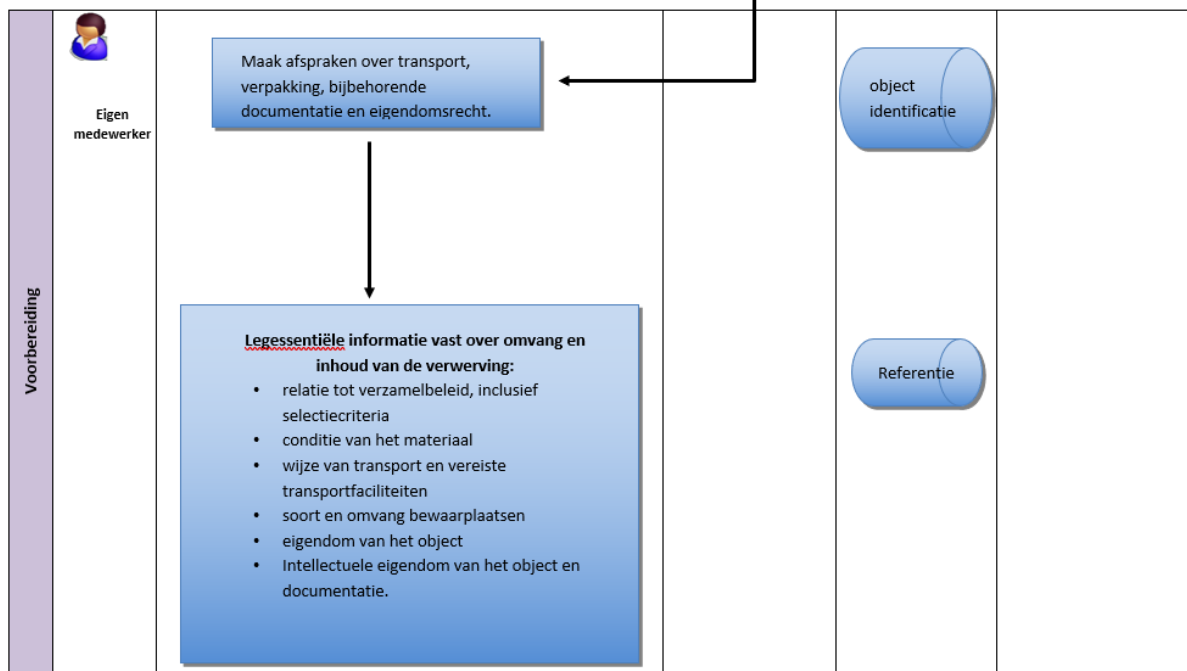
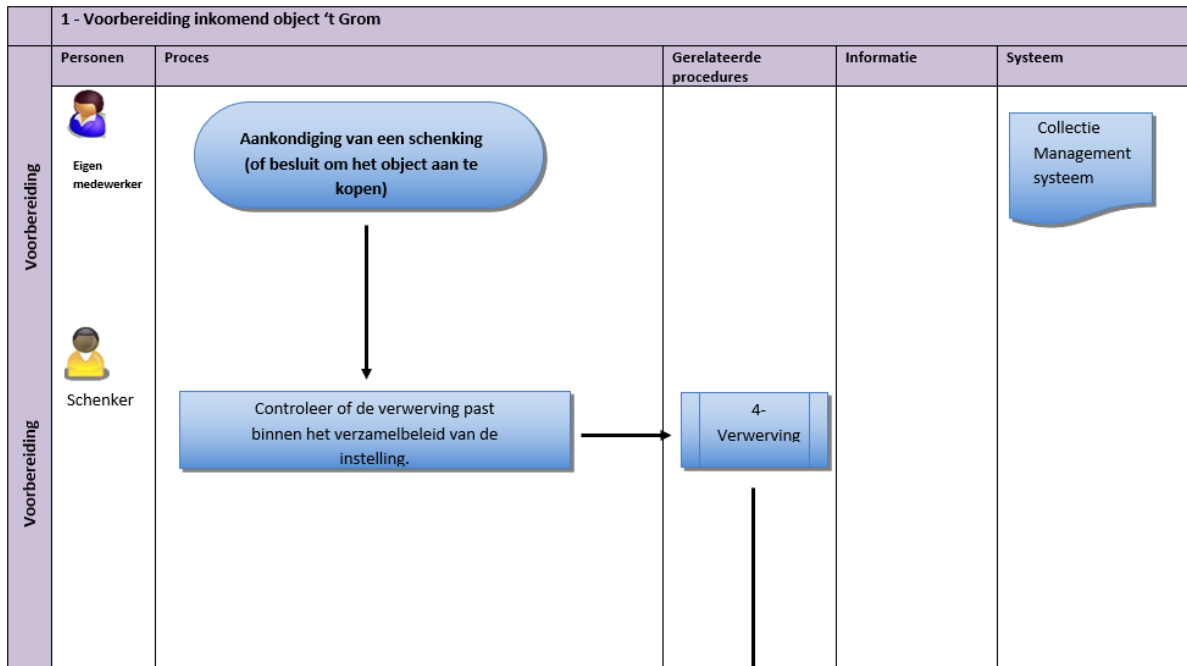
De beslissing over verwerving ligt bij de conservator in overleg met collectievrijwilligers en de collega-registrator. Deze werkwijze is te verantwoorden gezien ten eerste het recente en leerrijke waarderingstraject van de eigen collectie, ten tweede de eindige depotcapaciteit, en ten derde het grote aanbod aan objecten van oud-hoveniers, vergrijzende heemkringen en andere erfgoedbeheerders die wensen te ontzamen na afronding van eigen waarderingstrajecten.

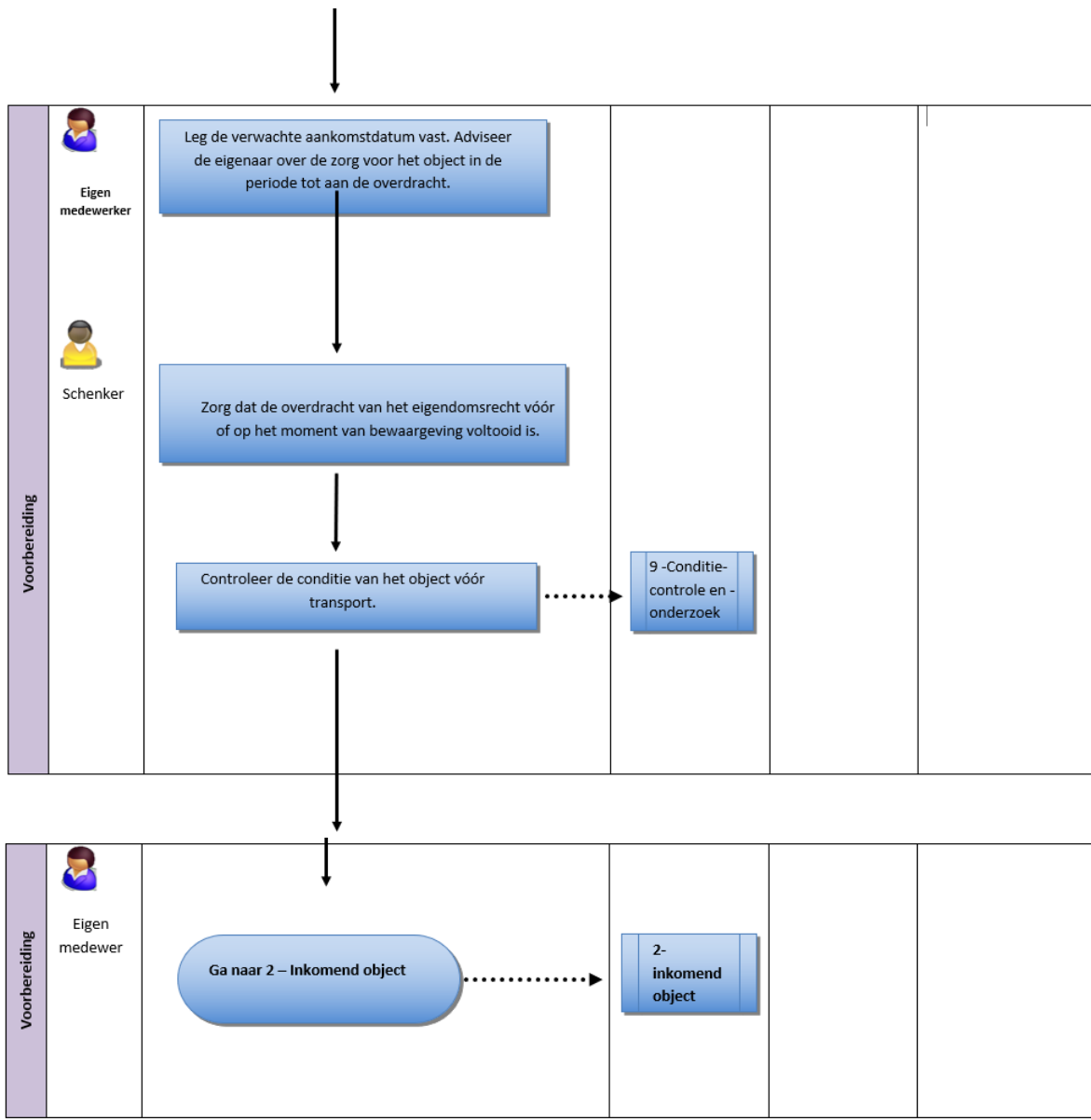
Omwille van dat laatste, derde argument verwerft 't Grom nieuwe objecten doorgaans als handgift waarbij zonder veel extra bepalingen de objecten eenvoudigweg overgaan in de eigendom van het museum. Hiervoor hanteert 't Grom een standaarddocument. Bij schenkingen van andere collectiebeheerders gebeurt de overdracht vaak met een vooraf opgestelde overeenkomst vanuit de schenkende instelling.

Indien 't Grom beslist een object niet in de collectie op te nemen, verwijst het de kandidaat-schenker steeds door naar het CAG of een gespecialiseerd museum om van daaruit voor het object een juiste bestemming te vinden. In de beleidsperiode 2024-2028 is 't Grom bovendien, samen met andere musea, betrokken bij een overkoepelend collectie-overleg getrokken CAG om de overlappingsen en hiaten qua landbouwerfgoed in kaart te brengen.

Andere manieren van verwerving, buiten schenkingen, komen tot op heden niet of zeer zelden voor. Om niets uit te sluiten, zal 't Grom daarvoor steeds de overige standaard SPECTRUM N-procedures volgen indien verwervingen via bruikleen, legaat, vondst, aankoop, ruil of schat zich toch zouden voordoen. Deze procedures werden gekopieerd en uitgebreid beschreven in het vorige Collectieplan van 01/11/2014. Om hier niet in herhaling te vallen, volstaat ditmaal de verwijzing naar SPECTRUM N.

Ter verduidelijking, de aangepaste procedure 'Vorbereiding inkomend object' ziet er als volgt uit:

7.2 Restauratie

De collectie wordt voornamelijk passief geconserveerd. Een passief conserveringsbeleid wordt toegepast op alle objecten die momenteel, of op termijn, niet voor presentatie gebruikt worden. Voor deze objecten ligt de nadruk op het creëren van de best mogelijke condities waaronder het object beheerd wordt (klimaat, licht, depotinrichting). Dit geldt voor zowel opslag in het depot als presentatie elders.

Het actief restauratiebeleid bevat het doorvoeren van aanpassingen aan een object om verval te voorkomen. Dit beleid wordt toegepast op objecten die voor presentatie worden ingezet. De aanpassingen die worden toegepast zijn waar mogelijk omkeerbaar, ze kunnen

te allen tijde teruggedraaid worden. De authenticiteit van het object wordt zo veel mogelijk gewaarborgd. Deze restauratiewerkzaamheden worden vooraf mondeling vastgelegd met de verantwoordelijke vrijwilliger. Wanneer voor bepaalde objecten onvoldoende kennis in huis is om adequate conservering en restauratie uit te voeren, wordt deze kennis extern gezocht via collega-instellingen of bij gespecialiseerde firma's.

Een laatste professionele en totale restauratie werd in 2017 uitgevoerd op een handzaaimachine van het type Planet Jr. van de firma S. L. Allen & Company. Sindsdien verzamelde 't Grom een behoorlijke collectie van dit type objecten met een verscheidenheid aan merken, uitvoeringen en condities. Het gerestaureerde exemplaar is tentoongesteld in de museumschuren, de andere exemplaren bevinden zich in het depot. Het doel is om – via verwerving, onderzoek en restauratie – de referentiecollectie van dit type object samen te stellen voor Vlaanderen en daarbuiten. En meer specifiek streeft 't Grom ernaar alle types handzaaimachines van onder andere het type Planet Jr van de firma S. L. Allen & Company te verzamelen. De komende jaren en na onderzoek zal 't Grom daarom de depotexemplaren rangschikken op waarde en enkel de beste stukken bewaren en behouden. Deze restaureren we met behulp van wisselstukken afkomstig van de af te stoten handzaaimachines van hetzelfde merk en type. Zo creëren we meerwaarde voor de afzonderlijke objecten, voor de verzameling handzaaimachines als internationale referentiecollectie, voor de unieke deelcollectie tuinbouwalaam, en finaal voor de gehele collectie.

Andere objecten waarvan de waarde en het gebruik sterk verhoogd kan worden door restauratie is de sectie rollend materiaal uit de deelcollectie TBA. De mogelijke acties hierrond zijn echter afhankelijk van de verbouwingen van Midzeelhoeves 1 en 2 en de ruimtes die zo zouden vrijkomen voor zowel restauratie als presentatie. Bij het schrijven van dit collectieplan is er nog geen zekerheid of timing hierrond wat het moeilijk maakt concrete uitspraken te doen.

7.3 Onderzoek

Het meerjarig beleidsplan 2023-2028 geeft aan waarop 't Grom zal inzetten wat onderzoek betreft. Deze doelstellingen zijn gebaseerd op:

- de potentiële waarde van nog niet ontgonnen stukken uit de deelcollectie ABD
- de faciliteiten in de bibliotheek met bovengenoemde deelcollectie
- de mogelijkheden en de uitnodiging voor externen om hieraan deel te nemen of gebruik van te maken
- de participatieve werking waarbij we het onderzoek van anderen in de groentestreek zullen helpen valideren en ontsluiten
-

- Concreet benoemde 't Grom in zijn beleidsplan 2023-2028 volgende onderzoeksacties die direct of indirect de waarde en bekendheid van de gehele collectie kunnen vergroten:
 - onderzoeken van methodiek van periodieke en open stakeholdersbevragingen in clustergebieden in de traditionele groentestreek rond aanwezig maar nog ongekend erfgoed van alaam, getuigenissen, tradities in de tuinbouw
 - beelden uit de collectie Achiel Goossens analyseren op aanwezigheid van ongekende gebeurtenissen, materialen en actoren en deze indien mogelijk verzamelen of documenteren
 - aanvullen van de lijst oude en/of beschikbare Belgische groenterassen op basis van onderzoek in het eigen archief en dat van partners als ILVO en Centre Technique Horticole de Gembloux
 - screenen van bestaand onderzoek en bronnenmateriaal over het landbouwverleden bij heemkringen en historici in clustergebieden van de traditionele groentestreek als basis voor eigen verder onderzoek
 - onderzoek opstarten naar vrouwen in de landbouw-, tuinbouw- en voedingsscholen op basis van de kansen en aanbevelingen in het rapport Traject Onderwijscollecties van het CAG uit 2017
 - bijdragen aan het lopende onderzoek naar historische afbeeldingen van voedingsgewassen in kader van het project Spot the Carrot ism Amarant, Vlaams Instituut voor Biotechnologie, Universiteit Gent en Vereniging van Belgische Botanische Kunstenaars.
 - uitschrijven van stageplaatsen voor de masteropleidingen geschiedenis aan de U Gent, KU Leuven, VUB en UA, alsook voor (graduaats)opleidingen informatiebeheer en -bemiddelaar
 - frequente communicatie over de mogelijkheden en faciliteiten voor geïnteresseerde onderzoekers in de vakbibliotheek via kanalen van partners als Histories, CAG en Archiefpunt
 - frequente communicatie naar burgers van aanbod om privé-beeldmateriaal over tuinbouw in de traditionele groentestreek door collectiemedewerkers hoogwaardig te laten digitaliseren
 - toevoegen van historische Belgische bonensoorten aan de internationale Bohnen Atlas en het Global Bean Project op basis van bronnen in de vakbibliotheek
 - verderzetten van het gewaardeerde partnerschap met het CAG rond uiteenlopende onderzoeksprojecten in het thema van voeding en landbouw
 - contentpartner worden van en gedigitaliseerde archiefstukken uploaden naar de internationale archiefwebsites Archive.org en Biodiversitylibrary.org
 - bijdragen leveren aan het project Tuin van Eten van de Erfgoedcel Mechelen waarbij de kennis van groenten, fruit en kruiden, 'levend erfgoed' burgers, middenveldorganisaties, korte ketenorganisaties en stedelijke diensten rond groenontwikkeling en voeding verbindt.

- jaarlijks schrijven van artikel voor de digitale nieuwsbrief van AIMA of International Association of Agricultural Museums
- integreren van een nieuwspagina op de eigen website met regelmatige posts over de stand van lopende onderzoeken
- hertalen van eigen en externe onderzoeksresultaten naar bijdragen op relevante Wikipedia-pagina's

8 Toegankelijkheid

8.1 Registratie & documentatie

Onderstaande tabel is een aangepaste versie van het formulier 'Gegevens collectiebeherende werking' zoals online te vinden op KIOSK of bij de andere formulieren cultureel erfgoed van het departement Cultuur, Jeugd en Media. Deze tabel met de extra info onderaan biedt een goede houvast om tot eerste conclusies en actiepunten te komen en het registratiebeleid verder te ontwikkelen en te verbeteren.

44

Collectietype	aantal	meeteenheid	volledige eigendom?	basisregistratie	registratie in de diepte	registratie online raadpleegbaar	gedigitaliseerd	onsite digitaal raadpleegbaar	online digitaal raadpleegbaar
ABD: Handschriften en boeken	2323	items	95,00%	90,00%	0,00%	100,00%	90,00%	0,00%	0,00%
ABD: Kranten	1955	items	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ABD: Tijdschriften	2643	items	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ABD: Overige archieven & documentair erfgoed	6	m	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ABD: Statisch beeldmateriaal	12000	items	100,00%	4,00%	0,00%	0,00%	21,00%	0,00%	0,00%
ABD: Audiovisuele dragers	10	items	100,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ABD: Born digital collecties	3	GB	100,00%	100,00%	0,00%	0,00%	NVT	0,00%	100,00%
TBA + werkkledij, bakhuis- en keukengerei (exclusief mobiel erfgoed)	1042	items	65,50%	90,00%	0,00%	100,00%	20,00%	0,00%	0,00%
TBA: mobiel erfgoed	6	items	32,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
HAB : natuurhistorische specimens	357	items	100,00%	100,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Wat de deelcollecties TBA en ABD, en de satellietcollecties werkkledij, bakhuis- en keukengerei betreft, gebeurt de registratie in Adblib/Axiell via de contentpartners Erfgoedinzicht.be en meemoo.

Voor de deelcollectie HAB hanteert 't Grom een excelformulier met aparte velden die gebaseerd zijn FAO/Biodiversity multicrop passports. Voorlopig is er geen contentpartner voor deze deelcollectie.

Sinds het waarderingsproces zijn de geregistreerde stukken uit de deelcollecties TBA en ABD, en de satellietcollecties werkkledij, bakhuis- en keukengerei, binnen de 5 minuten te lokaliseren.

De items van de deelcollectie HAB zijn veel kleiner en vragen maximaal 10 minuten lokalisatietijd.

0,6% van de deelcollectie TBA is momenteel in bruikleen gegeven.

De deelcollecties TBA en de satellietcollecties bakhuis- en keukengerei bevindt zich voor 10% in de museumschuren en voor 90% in depot FSW.

Het mobiel erfgoed (of rollend materiaal) van de deelcollectie bestaat uit 6 stuks waarvan 1 in de museumtuinen, 1 het depot FSW en 4 in het karrenkot.

100% van de ABD-collectie en de satellietcollecties werkkledij bevindt zich in de bibliotheek, uitgezonderd 5 filmrollen die via meemoo in bewaring zijn gegeven aan Cinemathek.

De deelcollectie HAB bevindt zich voor 25% in de museumschuren en voor 75% in de bibliotheek.

Ter aanvulling op de tabel, voor de registratie van de deelcollecties tuinbouwalaam, werkkledij, keuken- en bakhuisgerei worden in navolging van het invulboek van Erfgoedinzicht en Spectrum 5.0 volgende velden ingevuld in Adlib/Axiell:

- Instellingsnaam
- Registratiedatum
- Inventarisnummer
- Deelcollectie (trefwoord)
- Objectnaam
- Algemene beschrijving
- Fysieke beschrijving
- Vervaardiger/ster
- Datering (indien gekend)
- Materialen (+ kleur)
- Toestand
- Afmetingen
- Opschriften/merken
- Standplaats
- Aantal onderdelen

- Compleetheid
- Opmerkingen
- Beschrijver

Voor de registratie van de boeken, vaktijdschriften en ander archief in de ABD-deelcollectie hanteren we dezelfde velden in Adlib/Axiell waarbij het inventarisnummer toegekend wordt volgens de UDC-standaard met aparte codes per thema en subthema. Daarbij worden momenteel circa 21 UDC-codes gebruikt die op hun beurt onderverdeeld zijn in 2700 mogelijke subcodes.

Voor de registratie van de seminotheek worden op advies van de Universitaire Plantentuin Gent en gebaseerd op de FAO/Bioversity multi-crop passport volgende velden ingevuld in een apart MS Excell-document:

- Nummer
- Latijnse naam
- Familie
- Latijnse synoniemen
- Volksnamen
- Type
- Jaar
- Letter oorsprong (w, u, g, z)
- Plaats
- Schenking

De sectie beeld & geluid uit de deelcollectie ABD werd tot op heden geregistreerd en gedigitaliseerd op basis van Dublin Core (DCMI) zoals gevraagd door de Regionale Beeldbank Mechelen. Daarvoor werden onderstaande velden voorzien. In de toekomst zal verder afgesproken worden met meemoo hoe volgens CEST dit proces het beste wordt verdergezet.

- Beeldnummer
- Collectie naam van de beherende instelling
- Verzameling of archiefbestand
- Inventarisnummer
- Titel
- Beschrijving
- Trefwoord
- Opschriften op het origineel
- Bijzonderheden

Wat meteen opvalt, is de extreem lage registratiegraad van de deelcollectie ABD. Van deze deelcollectie is in grote lijnen geweten wat hun oorsprong is, waar ze zich bevinden en wat hun omvang is. De individuele stukken in die collecties - een tijdschrift, sectorrapport of

dianegatief – zijn echter niet geïnventariseerd en dus gekend, wat het onderzoek, de ontsluiting, het gebruik ervan erg bemoeilijkt. Daarom worden volgende actiepunten opgenomen in het meerjarig beleidsplan 2023-2028:

- beelden uit collectie Achiel Goossens analyseren op aanwezigheid van ongekende gebeurtenissen, materialen en actoren en deze indien mogelijk verzamelen of documenteren
- stelselmatig digitaliseren van de unieke beeldcollectie Achiel Goossens op advies van meemoo
- stelselmatig verderzetten van de inventarisatie van de secties boeken en vaktijdschriften volgens UDC-richtlijnen
- deelnemen aan jaarlijkse opleidingen van meemoo voor de collectiemedewerkers en -vrijwilligers voor het behoud van analoge en digitale audio- en videobestanden

47

Het doel hiervan is ten eerste de registratiegraad van deze deelcollecties te vergroten, en tweede daaruitvolgend documentatie te vinden die achtergrondinformatie verschaft bij de andere deelcollecties. Historische verbanden, oorspronkelijke gebruikers of producenten, lokale gewoontes, al deze zaken kunnen terug te vinden zijn in catalogi, publicaties, archiefdocumenten of audiovisueel materiaal. Zoals 't Grom in zijn missie stelt, behandelt het zijn collectie als een dynamisch en gevarieerd geheel dat de complexiteit en samenhang van onze groenteteelt bewijst. Die samenhang zien we ook in de onderlinge relaties tussen de deelcollecties.

De gegevens van bovenstaande deelcollecties worden via verschillende kanalen voldoende met het publiek, de gebruikers, gedeeld. Vooral Erfgoedinzicht is hierbij een belangrijke contentpartner. Frequent publiceert 't Grom hierop een nieuw slot van geregistreerde objecten. Dit is zowel de collectie TBA als ABD. Meemoo werkt complementair en ontsluit de gegevens van ons audiovisueel materiaal. De Regionale Beeldbank Mechelen tot slot is de perfecte contentpartner om beeldmateriaal met een erg bovenlokaal karakter bekend te maken. De data van de seminotheek maakt 't Grom bekend via de eigen website aangezien de huidige overkoepelende nationale of internationale platformen niet geschikt zijn voor collecties op dit niveau.

8.2 Fysieke toegankelijkheid

Naast de toegankelijkheid van de collectiegegevens werkt 't Grom aan een groeiende toegankelijkheid van de collectiestukken zelf. In depot FSW is het lokaliseren van objecten vrij eenvoudig dankzij de overzichtelijke inrichting, de gemakkelijke bereikbaarheid, de duidelijke labeling en de traceerbaarheid via Adlib/Axiell. Met een collectienummer en legplaats in de hand heeft men de stukken er binnen 5 minuten in het vizier. Een jaarlijks Re-
Org-traject, zoals beschreven in het meerjarig beleidsplan, blijft dit scherp stellen. Depot

FSW kent slechts een nadeel wat fysieke toegankelijkheid betreft en dat is de ligging. Tussen het museum en het depot ligt in vogelvlucht slechts 400m, maar de weg tot het depotterrein neemt een omweg van 1600m. Zowel voor museum personeel als gebruikers is dit niet evident. Een bezoek aan het depot kan daarom enkel op afspraak en er is geen mogelijkheid tot een kijkdepot.

Wat dat laatste betreft, zoekt 't Grom naar een alternatief bij de herbestemming van Midzeelhoeve 2. Bijvoorbeeld door er een toegankelijke werkruimte in te richten. Het meerjarig beleidsplan stelt als operationele doelstelling: 't Grom bereidt de inrichting voor van een nieuw en permanent werkatelier met fotostudio binnen de herbestemming van Midzeelhoeve 2. Daaruit vloeit dit actiepunt voort: onderzoeken van mogelijke bezoekersfaciliteiten en –activiteiten aanvullend op het werkatelier.

48

De ingebruikname van Midzeelhoeve 2 is bovendien de ideale gelegenheid om de grootste werkpunten uit het toegankelijkheidsrapport van Inter Vlaanderen aan te pakken. Als actiepunt in het beleidsplan is daarom vermeld dat 't Grom een nieuw rapport zal aanvragen om de fysieke toegankelijkheid te verhogen. Dit wordt onderstreept door de verdere doelstelling om te investeren in de infrastructuur en de museale inrichting door Midzeelhoeve 2 te restaureren en te herbestemmen met vernieuwde functies voor collectie- en publiekswerking.

Deze ambitie wordt vanaf 2023 reeds kracht bijgezet door de lancering van een nieuwe rondleiding rond pioniers in de groenteteelt. Een slechtziende student van CVO Brussel werkt deze rondleiding uit en zorgt in de toekomst voor de overdracht naar de bestaande gidsenwerking.

De bibliotheek blijft enkel toegankelijk op afspraak en voor onderzoekers. De faciliteiten hiervoor worden verbeterd. Omwille van de kwetsbaarheid van de deelcollecties in de bibliotheek is deze niet toegankelijk voor het grote publiek. 't Grom promoot het gebruik van de bibliotheek door frequente communicatie over de mogelijkheden en faciliteiten voor geïnteresseerde onderzoekers in de vakbibliotheek via kanalen van partners als Histories, CAG en Archiefpunt.

8.3 Digitale toegankelijkheid

De digitale toegankelijkheid van collectiegegevens wordt hierboven al opgesomd. 't Grom heeft in zijn beleidsplan, verspreid over verscheidene strategische en operationele doelstellingen, volgende actiepunten opgenomen voor de digitalisering en ontsluiting van tuinbouwerfgoed uit de historische groentestreek tussen Antwerpen en Brussel:

- documenteren en digitaal bewaren van recentere tuinbouwmaterialen (1970-1990) bij telers waarvoor momenteel geen fysieke bewaring mogelijk is

- stelselmatig digitaliseren van de unieke beeldcollectie Achiel Goossens in overleg met meemoo
- frequente communicatie naar burgers van aanbod om privé-beeldmateriaal over tuinbouw in de traditionele groentestreek door collectiemedewerkers hoogwaardig te laten digitaliseren
- toevoegen van historische Belgische bonensoorten aan de internationale Bohnen Atlas en het Global Bean Project op basis van bronnen in de vakbibliotheek
- contentpartner worden van en gedigitaliseerde archiefstukken uploaden naar de internationale archiefwebsites Archive.org en Biodiversitylibrary.org
- mogelijkheden onderzoeken om de beleving van het museum en het tuinbouwthema te verhogen via 'extended reality' en 'immersive experiences' in overleg met Thomas More Research
- aanmaken en publiceren van 360° Google Street View foto's van de verschillende hoogtepunten verspreid over de gehele erfgoedsite, het museum en het depot
- uitbouwen van het eigen Youtube-kanaal met webinars in een gestandaardiseerde layout parallel aan en aanvullend op de fysieke, ambachtelijke activiteiten op de kalender

Tot slot zal 't Grom bovenstaande digitale acties evalueren, bijstellen, uitbreiden en uiteindelijk bundelen in een overkoepelende digitale strategie, wat ook voorzien is in het meerjarig beleidsplan. De komende jaren neemt het museum de vrijheid om met verschillende vormen en methodes te experimenteren. Net zoals de pioniers uit de groentestreek inventief aan de slag gingen om allerlei uitdagingen het hoofd te bieden, zo zal ook 't Grom een gepaste werkwijze te ontwikkelen.

9 Actieplan

Het Collectie-Actieplan 2023-2028 geeft een chronologie van de acties rond borgen, gebruik en ontwikkeling die 't Grom herhaaldelijk gepland heeft de komende beleidsperiode zoals voorzien in het Beleidsplan 2023-2028. De chronologie is afgestemd op de voorziene personeelsgroei van het museum in 2023 en 2024. We voorzien de mogelijkheid dat deze planning de komende jaren opgesteld en gewijzigd wordt na overleg met de vernieuwde personeelsploeg waaronder een wetenschappelijk medewerker voorzien is.

10 Bijlagen

INVULFICHE AANWINSTEN REGISTRATIE

Instellingsnaam 't Grom - vzw Midzeelhoeve		Registratiedatum	Inventarisnummer
Deelcollectie (trefwoord)			
Objectnaam			
Algemene beschrijving			
Fysieke beschrijving			
Vervaardig(st)e(er)		Datering	
Materialen + Kleur		Toestand (goed, redelijk, matig, slecht) + specifieke schade	
Afmetingen		Opschriften + merken	
Standplaats	Aantal onderdelen	Compleetheid	
Opmerkingen			
Gefotografeerd?		Ingescand?	

BRUIKLEEN – OVEREENKOMST & VOORWAARDEN

De ondergetekenden:

1. vzw Midzeelhoeve,

hierna te noemen: 't Grom,

met maatschappelijke zetel te Midzelen 25a, 2860 Sint-Katelijne-Waver, België,

vertegenwoordigd door [naam contactpersoon]

en

2. [naam instelling],

hierna te noemen: bruikleennemer,

gevestigd te [adres],

vertegenwoordigd door [naam contactpersoon]

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

1. Aanvraag

1.1. De bruikleenaanvraag dient schriftelijk te gebeuren, minimaal vijf maanden voor het ingaan van de bruikleenperiode. Indien geen tentoonstellingscatalogus wordt uitgegeven, wordt de minimale aanvraagtermijn verminderd tot drie maanden.

1.2. De aanvraag bevat een gedetailleerde omschrijving van het doel van de bruikleen. Uitsluitend bruikleenaanvragen voor tentoonstellingen en andere publieksgerichte doeleinden of voor onderzoek worden in overweging genomen.

1.3. Immobiele en te kwetsbare objecten komen niet voor bruikleen in aanmerking. Objecten uit de publieksofstelling van 't Grom kunnen eveneens worden geweigerd. 't Grom kan ook een bruikleenaanvraag voor een excessief aantal objecten gedeeltelijk weigeren.

1.4. De aanvrager vult een faciliteitenrapport van 't Grom in of bezorgt een gelijkwaardig eigen faciliteitenrapport. 't Grom bepaalt of de faciliteiten van de aanvrager voldoen aan de veiligheids- en klimaateisen van de in bruikleen gevraagde voorwerpen. Indien de aanvraag wordt goedgekeurd, wordt het faciliteitenrapport bij het bruikleencontract gevoegd.

1.5. De maximale bruikleenperiode bedraagt één jaar. Een bruikleen kan echter onbeperkt hernieuwd worden, zoals bepaald onder §6.

2. Verpakking en transport

2.1. Voor het vertrek van de in bruikleen gegeven voorwerpen stelt 't Grom een conditierapport op, met een beschrijving van de materiële toestand van elk voorwerp, inclusief bestaande beschadigingen, zwakheden en restauraties. Het conditierapport bevat één of meerdere foto's van elk object. Als van de voorwerpen geen actuele foto's bestaan, kan 't Grom deze laten maken op kosten van de bruikleennemer. De foto's blijven echter eigendom van 't Grom en kunnen niet door de bruikleennemer gebruikt worden zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming.

2.2. Bij het overhandigen van de voorwerpen wordt het conditierapport telkens door beide partijen nagekeken en ondertekend. Eventuele veranderingen in de materiële toestand van de voorwerpen worden aan het rapport toegevoegd. Het conditierapport maakt deel uit van het bruikleencontract.

2.3. Voor het heentransport worden de voorwerpen verpakt door 't Grom, dat ook de aard van de verpakking bepaalt. Indien bijzondere verpakkingen moeten worden vervaardigd, gebeurt dit op kosten van de bruikleennemer.

2.4. De bruikleennemer dient de verpakkingen in goede staat te bewaren. Ze worden immers herbruikt bij het terugtransport en blijven eigendom van 't Grom.

2.5. 't Grom bepaalt de transportwijze en -middelen van de voorwerpen. Alle transportkosten zijn ten laste van de bruikleennemer. In geen geval worden de voorwerpen tijdens het transport uit de verpakking genomen.

2.6. Een koerier van 't Grom begeleidt de voorwerpen tijdens het heen- en terugtransport en verzorgt het uit- en inpakken en de installatie en deïnstallatie van de objecten. De bruikleennemer dient strikt de instructies van de koerier op te volgen. Alle vervoers- en verblijfskosten van de koerier worden vergoed door de bruikleennemer.

2.7. De bruikleennemer draagt alle onkosten verbonden aan het vervullen van eventuele douaneformaliteiten. De bruikleennemer stelt alles in het werk opdat de in- en uitklaring kan plaatsvinden bij de bruikleengever.

3. Beveiliging

3.1. De bruikleennemer neemt alle voorzorgen om de voorwerpen in bruikleen in een ongewijzigde staat te bewaren en brand, diefstal of beschadiging te voorkomen. Als minimumeis geldt de situatie beschreven in het faciliteitenrapport in bijlage.

3.2. Alle voorwerpen dienen afgeschermd te worden van het publiek, tenzij anders bepaald in de bijzondere bruikleenvoorwaarden onder §8.

3.3. Alle voorwerpen dienen bewaard te worden in de volgende klimatologische omstandigheden, tenzij anders bepaald in de bijzondere bruikleenvoorwaarden onder §8: - Luchtvochtigheid: - metaal 15-30 % RV - organisch materiaal 50-55 % RV - overige materialen 45-55 % RV - Temperatuur: 16-22° C

3.4. In geen geval mag er in de ruimten waarin de voorwerpen worden bewaard gerookt, gegeten of gedronken worden. 2.5. Elk tentoongesteld voorwerp wordt vergezeld van de vermelding "‘t Grom, Sint-Katelijne-Waver".

3.6. Voorwerpen in bruikleen gegeven voor publieksdoeleinden mogen niet voor andere doeleinden gebruikt worden. Elke verplaatsing of manipulatie, ook voor studiedoeleinden, is aan de voorafgaandelijke goedkeuring van 't Grom onderworpen. Als de bruikleennemer één of meerdere objecten niet meer kan tentoonstellen, dient hij dit zonder uitstel aan de bruikleengever te melden en verdere instructies op te volgen.

3.7. Elke vorm van destructief onderzoek is slechts toegelaten mits 't Grom daarvoor expliciet toestemming verleent in de bijzondere bruikleenvoorwaarden onder §8.

Eventuele na de studie resterende monsters blijven eigendom van de bruikleengever, tenzij anders bepaald in de bijzondere bruikleenvoorwaarden.

3.8. 't Grom behoudt steeds het recht de in bruikleen gegeven voorwerpen te inspecteren en indien nodig onmiddellijk over te gaan tot een conservatie- en/of restauratiebehandeling.

3.9. De bruikleennemer dient elke beschadiging of verlies van de in bruikleen gegeven voorwerpen, van welke aard of omvang ook, onmiddellijk na de vaststelling te melden aan 't Grom en verdere instructies op te volgen. Het is de bruikleennemer ten strengste verboden de voorwerpen zelf aan enige behandeling te onderwerpen zonder voorafgaandelijke toestemming van 't Grom.

3.10. In geval van diefstal of verlies dient onmiddellijk na de vaststelling aangifte te worden gedaan bij de politie.

4. Publicaties en fotografie

4.1. De publicatie of reproductie van foto's van in bruikleen gegeven voorwerpen is uitsluitend toegestaan na voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van 't Grom, onder de aldaar vermelde voorwaarden.

4.2. De bruikleennemer bezorgt, in het geval van een bruikleen voor publieksdoeleinden, aan 't Grom kosteloos vier uitnodigingen voor de opening en in digitale vorm de affiches en/of folder.

4.3. Indien de bruikleennemer een tentoonstellingscatalogus uitgeeft, duidt 't Grom de auteurs aan voor de catalogusnotities van de eigen voorwerpen. Onmiddellijk na de publicatie bezorgt de bruikleennemer kosteloos drie exemplaren aan 't Grom.

5. Verzekering

5.1. De bruikleennemer laat de in bruikleen gegeven voorwerpen verzekeren voor de volledige duur van de bruikleenperiode en dit voor de waarde en in de valuta zoals vastgelegd in de bruikleenlijst bij het bruikleencontract. Als 't Grom een taxatie door derden nodig acht, vindt deze plaats op kosten van de bruikleennemer.

5.2. De verzekeraar wordt in onderling akkoord tussen de bruikleengever en de bruikleennemer gekozen.

5.3. De bruikleennemer laat de voorwerpen, vrij van franchise of enige andere beperking van de verantwoordelijkheid van de verzekeraar, verzekeren van “van nagel tot nagel” tegen alle risico’s, inclusief schade of verlies te wijten aan: - natuurkrachten, zoals storm, overstromingen, aardbevingen of vulkaanuitbarstingen - brand of ontploffingen - verkeersongevallen of vliegtuigrampen - problemen met de verwarming, klimaatregeling of verlichting - diefstal of vandalisme - inbeslagname door de douane of door de overheid

5.4. In geval van de vernietiging of het verlies van één of meerdere in bruikleen gegeven voorwerpen, dient aan de bruikleengever de totale verzekeringswaarde van de betrokken voorwerpen, zoals vastgelegd in de bruikleenlijst bij het bruikleencontract, te worden uitbetaald.

5.5. In geval van een te herstellen beschadiging van één of meerdere in bruikleen gegeven voorwerpen, dienen alle onkosten van de restauratie van deze voorwerpen vergoed te worden. De keuze van de restaurator en de wijze van restaureren worden bepaald door 't Grom. De voorwerpen blijven steeds eigendom van de bruikleengever.

5.6. In geval van een niet te herstellen beschadiging van één of meerdere in bruikleen gegeven voorwerpen, is aan de bruikleengever een vergoeding voor waardevermindering verschuldigd. Ter bepaling van deze vergoeding zal een commissie van experts samengesteld worden, bestaande uit afgevaardigden van de bruikleengever, één afgevaardigde van de bruikleennemer en één afgevaardigde van de verzekeraar.

5.7. In geval van diefstal, inbeslagname of verdwijning van één of meerdere in bruikleen gegeven voorwerpen, dient aan de bruikleengever de totale verzekeringswaarde van de betrokken voorwerpen, zoals vastgelegd in de bruikleenlijst bij het bruikleencontract, te worden uitbetaald. Indien de betrokken voorwerpen nadien onbeschadigd worden gerecupereerd, zal de vergoeding door de bruikleengever integraal worden terugbetaald, zonder interesten of enige andere bijkomende schadeloosstelling. De bruikleengever heeft het recht eventuele restauratiekosten en/of vergoedingen voor waardevermindering in mindering te brengen van de terug te betalen vergoeding.

5.8. De bruikleennemer en zijn verzekeraar nemen de volle verantwoordelijkheid op voor de gestelde vergoedingen en zien af van elk verhaal op inpakkers, vervoerders, koeriers of om het even welk persoon die de voorwerpen ambtshalve heeft gemanipuleerd. De bruikleennemer staat ervoor in dat elke vergoeding binnen de dertig dagen na de definitieve goedkeuring van het schadebedrag wordt uitbetaald door de verzekeraar, ongeacht het eventueel verhaal van de verzekeraar op derden.

5.9. In geval de munt waarin de verzekering van het voorwerp werd overeengekomen zou devalueren, heeft de bruikleengever het recht de schatting, zoals vastgelegd in de bruikleenlijst bij het bruikleencontract, te herzien en aan te passen aan de nieuwe koers van bedoelde munt. Deze aanpassing gebeurt van rechtswege gedurende de termijn lopende van het moment van de vaststelling van enige schade of verlies, tot aan het moment van de uitbetaling ervan.

5.10. Een verzekeringsbewijs dient ten laatste acht dagen voor het heentransport van de voorwerpen aan de bruikleengever bezorgd te worden.

6. Verlenging

6.1. De maximale bruikleenperiode bedraagt één jaar. Een bruikleen kan echter onbeperkt hernieuwd worden.

6.2. De aanvraag tot verlenging van het bruikleencontract dient schriftelijk gemotiveerd te worden, ten laatste vijfenveertig dagen voor het einde van de oorspronkelijke bruikleenperiode.

6.3. Indien de verlenging wordt goedgekeurd, wordt een nieuw bruikleencontract afgesloten voor de periode van de verlenging. De bruikleengever is niet verplicht een eventuele weigering tot verlenging te motiveren.

6.4. Een verzekeringsbewijs dient ten laatste acht dagen voor het ingaan van de nieuwe bruikleenperiode aan de bruikleengever bezorgd te worden.

7. Diverse bepalingen

7.1. De goederen mogen uitsluitend worden aangewend voor het bovenvermelde doel. De bruikleennemer mag deze bestemming niet wijzigen, noch zijn uit deze overeenkomst voortvloeiende rechten op de goederen geheel of gedeeltelijk overdragen of afstaan, tenzij met voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de bruikleengever.

7.2. De bruikleennemer ontslaat de bruikleengever van elke verantwoordelijkheid inzake ongevallen die kunnen voortvloeien uit het gebruik van de in bruikleen gegeven goederen.

7.3. In afwijking van artikel 1888 van het Burgerlijk Wetboek kan de bruikleengever bij niet naleving van de bepalingen van onderhavig contract door de bruikleennemer, of wanneer het algemeen belang dit vereist, zonder de minste vergoeding te zijn verschuldigd, onmiddellijk een einde stellen aan deze overeenkomst, onverminderd het recht van de bruikleengever op schadevergoeding. In dat geval worden de in bruikleen gegeven voorwerpen zonder uitstel terug overgedragen aan de bruikleengever, volgens de normale procedure zoals beschreven onder §2. Alle onkosten zijn voor rekening van de bruikleennemer.

7.4. De vereffening of ontbinding van de bruikleennemer of de stopzetting van de activiteiten door de bruikleennemer heeft in ieder geval van rechtswege het einde van deze overeenkomst tot gevolg.

7.5. In geval van fusie of overname of opslorping van de bruikleennemer heeft de bruikleengever het recht om deze overeenkomst, zonder de minste vergoeding te zijn verschuldigd, met onmiddellijke ingang te beëindigen.

7.6. Indien een partij nalaat de naleving van een krachtens deze overeenkomst verleend recht af te dwingen, dan zal dit niet beschouwd worden als een afstand van dat recht of van de rechtsmiddelen hiertoe, noch zal hierdoor de geldigheid van de overeenkomst in gedrang komen.

7.7. Indien enige bepaling niet rechtsgeldig mocht blijken, blijven de overige bepalingen gelden. De partijen verbinden zich ertoe om de ongeldige bepaling te vervangen door een geldige bepaling die de oorspronkelijke bedoeling zo veel mogelijk benadert.

7.8. Deze overeenkomst is uitsluitend onderworpen aan het Belgische recht. In geval van een geschil zullen de partijen in de eerste plaats trachten om dat geschil in der minne te regelen. Elke rechtsvordering aangaande deze overeenkomst wordt ingesteld bij de bevoegde rechtbank van het gerechtelijk arrondissement Antwerpen, afdeling Mechelen.

8. Bijzondere bruikleenvoorwaarden

[Eventuele bijkomende bruikleenvoorwaarden]

9. Overzicht van de bruikleen

OBJECTNUMMER	OBJECTNAAM	OVERIGE	OVERIGE

Bruikleengever: ... Bruikleennemer: ...

Naam: ... Naam: ...

Functie: ... Functie: ...

Plaats: ... Plaats: ...

Datum: ... Datum: ...

Handtekening: ... Handtekening: ...

